

**M.SAPARNIYOZOVA, N.AHMEDOVA,
D.ABDULLAYEVA**

**BITIRUV MALAKAVIY ISHINI
BAJARISH BO'YICHA USLUBIY
TAVSIYALAR**

TOSHDO'TAU

0000000532

Toshkent – 2012

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA
UNIVERSITETI

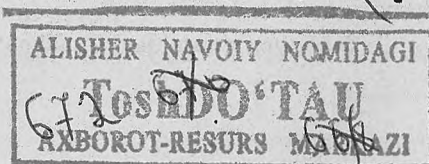
M.SAPARNIYOZOVA, N.AHMEDOVA, D.ABDULLAYEVA

**BITIRUV MALAKAVIY ISHINI BAJARIŞH
BO'YICHA USLUBIY TAVSIYALAR**

Uslubiy qo'llanma

Qayta ishlangan va to'ldirilgan nashri

Ta'lim yo'nalishi: 5141100 – O'zbek tili va adabiyoti

Toshkent – 2012

Annotatsiya

Mazkur uslubiy qo'llanma o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi talabalari hamda usbu yo'nalish bo'yicha kasbiy qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslari uchun uchun mo'ljallangan. Qo'llanma talabalarni ilmiy tadqiqotga yo'llash, bitiruv malakaviy ishi va kurs ishlariga qo'yiladigan talablar hamda uni bajarishga doir uslubiy ko'rsatmalar, ilmiy tadqiqot ishini shakllantirish masalalarini o'z ichiga oladi.

Taqrizchilar: O.TO'XTASINOVA, Qo'qon DPI O'zbek tilshunosligi kafedrası mudiri, filologiya fanlari nomzodi
SH. HAYDAROV, Jizzax DPI O'zbek tilshunosligi kafedrası dotsenti, filologiya fanlari nomzodi

Mazkur uslubiy qo'llanma Nizomiy nomidagi TDPU O'zbek tili va adabiyoti fakulteti ilmiy kengashining 28.12.2012 yildagi 4-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

© Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

Bitiruv malakaviy ishi va unga qo'yiladigan talablar

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2010-yil 9-iyundagi 225-sonli buyrug'i bilan "Oliy o'quv yurtlarida bakalavr bitiruv malakaviy ishini bajarishga qo'yiladigan talablar" qarori tasdiqlangan.

Bitiruv malakaviy ishni bajarishning maqsad va vazifalari

Bitiruv malakaviy ishni bajarish – oliy o'quv yurti bakalavriatida talabalarni o'qitishning yakuniy bosqichlaridir.

Malakaviy ishni bajarish maqsadi: ta'lim bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni mustahkamlash va kengaytirish, olingan bilimlarni muayyan ilmiy, texnikaviy, ishlab chiqarish, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy vazifalarni hal etishda qo'llash;

ijodiy ishlash, ishlab chiqilayotgan masalaning (muammoning) qo'yilish jarayonidan boshlab, uni to'la nihoyasiga yetkazish bo'yicha qaror qabul qilishda bo'lgan mas'uliyatni his etishga o'rgatish;

zamonaviy ishlab chiqarish, iqtisodiyot, texnika va madaniyatning rivojlanishi sharoitida talabalarni mustaqil ishlashga tayyorgarligini ta'minlash.

Bitiruv malakaviy ishlarning mavzusi

Malakaviy ishlar mavzusi muammoning zamonaviy holatini va iqtisodiyot, ishlab chiqarish, texnika, ijtimoiy sohalar, fan, ta'lim va madaniyatning istiqbolli rivojlanishini aks ettirish kerak.

Malakaviy ishlar mavzusi mutaxassis chiqaruvchi kafedra tomonidan belgilanadi va oliy o'quv yurti yoki fakultetning ilmiy kengashi tomonidan tasdiqlanadi hamda uch yilda bir martadan ortiq ko'rib chiqilmaydi.

Malakaviy ishlar mavzusining yillik ro'yxati bitiruv amaliyoti boshlanishiga qadar yoki bitiruv kursining boshida e'lon qilinadi.

Talabalariga (reytinglari bo'yicha kamayish tartibida) malakaviy ishlarning tanlash huquqi beriladi. Talaba yoki talabaning o'qishi uchun

to'lov-kontrakt to'lovchi buyurtmachi zaruriy asoslar bilan malakaviy ishlar mavzusi bo'yicha o'z variantlarini taklif etishlari mumkin.

Malakaviy ish mavzusi va rahbari talabaga biriktirish kafedraning taqdimnomasi bo'yicha rektorning buyrug'i bilan rasmiylashtiriladi.

Ish rahbari, malakaviy ishning mavzusiga muvofiq talabaga malakaviy ishga tegishli materiallarni to'plash bo'yicha (jumladan, malakaviy amaliyot o'tkazish davrida ham) topshiriq beradi. Topshiriqning shakli oliy o'quv yurtining o'quv bo'limi tomonidan belgilanadi. Topshiriq malakaviy ish bilan birgalikda Davlat attetatsiya komissiyasiga taqdim etiladi.

Bitiruv malakaviy ishini bajarishga rahbarlik qilish

Malakaviy ishlarga rahbarlar ushbu oliy o'quv yurtining professor va dotsentlar yoki ilmiy xodimlari boshqa muassasa va korxonalarining yuqori malakali mutaxassislari safidan tayinlanadi.

Malakaviy ish rahbari:

- topshiriq beradi;
- malakaviy ishning bajarilish jadvalini rejalashtiradi;
- asosiy adabiyotlar, ma'lumot va arxiv materiallarini hamda mavzu bo'yicha boshqa manbalarni tavsiya etadi;
- talabalar bilan muntazam ravishda konsultatsiyalar o'tkazadi;
- malakaviy ishning bajarilish jarayonini nazorat etadi.
- talaba bajargan malakaviy ishning sifati va muallifligiga javob beradi, mavzularning qaytarilishi yoki ko'chirilishiga yo'l qo'ymaydi.

Malakaviy ish rahbarining taklifiga binoan, kafedra malakaviy ish rahbarlik qilishga ajratilgan vaqt budjeti hisobidan ishning ayrim bo'limlari bo'yicha konsultantlarni taklif etishi mumkin.

Malakaviy ishning bo'limlari bo'yicha konsultantlar tayin etib, oliy o'quv yurtlarining professorlari va dotsentlari, ilmiy xodimlari hamda boshqa muassasa va korxonalarining yuqori malakali mutaxassislari

tayinlanishi mumkin. Konsultantlar talaba bajargan ishning muvofiq qismini tekshiradilar.

Mutaxassis chiqaruvchi kafedra malakaviy ishga qo'yiladigan majburiy talablar hajmini belgilagan holda malakaviy ishni bajarish bo'yicha uslubiy qo'llanmalarni ishlab chiqadi va talabalarni taminlaydi.

Malakaviy ish berilgan topshiriq asosida shaxsan talaba tomonidan bajariladi.

Malakaviy ishning har bir bo'limi muvofiq asoslar, qarorlar va xulosalar bilan yoritiladi. Malakaviy ishda, ilgari bajarilgan mustaqil ishlarning natijalari yoki boshqa mualliflarning (ilmiy ma'ruzalari va maqolalari, hisob-grafika ishlari, kurs ishlari va loyihalari, albatta, nomlari ko'rsatilgan holda) ishlari aks ettirilishi yoki ulardan foydalanish mumkin.

Tushuntirish qismi (poyasnitelnaya zapiska) malakaviy ishning mazmunini qisqa va muayyan shaklda ifodalashi lozim. Zaruriy hollarda tushuntirish qismiga grafiklar, rasmlar, eskizlar, diagrammalar, sxema va boshqalar, shuningdek, zaruriy axborot yozilgan disketlar ilova etilishi mumkin.

Tushuntirish qismi qo'lyozma shaklida rasmiylashtirilishi shart.

Tushuntirish qismi kamida 10-15 ming so'z hajmida belgilanadi.

Chizmalarining formati, shartli belgilari, shrift va masshtablari amaldagi talablarga qat'iy muvofiq kelishi zarur. Odatda, chizmalar A2 formatli qog'ozda (5-6 varaq hajmida) qalamda bajariladi yoki texnika vositalari orqali ekranda ko'rsatiladi. Arxitektura yo'nalishidagi chizmalarga qo'yiladigan talablar muvofiq o'quv-uslubiy birlashmalar (assotsiatsiyalar) tomonidan belgilanadi.

Kafedraning tavsiyasiga binoan malakaviy ish chet tillarning birida bajarilishi mumkin. Chet tilda bajarilgan ishga davlat tilidagi annotatsiya ilova etiladi va himoya vaqtida tarjima taminlanadi.

Bitiruv malakaviy ishining bajarilishi

Malakaviy ish oliy o'quv yurtining, odatda, ushbu maqsadda maxsus ajratilgan xonalarida bajariladi. Ayrim hollarda, malakaviy ish korxonalar, muassasalar, ilmiy, loyihalash va boshqa muassasalarda bajarilishi mumkin.

Malakaviy ishning bajarilishi bo'yicha talabanning hisobot berish muddatlarini dekanat nazorat etadi. Dekanat belgilagan muddatlarda, talaba malakaviy ishning bajarilishi haqida rahbar va kafedra mudiri oldida hisobot beradi. Kafedra mudiri malakaviy ishning tayyorlik holatini belgilaydi.

Talaba – ish muallifi, tanlangan qarorning to'g'riligiga va uning topshiriqqa muvofiqligiga, malakaviy ishda ko'chirmachilik holati yo'qligiga javob beradi.

Bitiruv malakaviy ishini himoya etish

Belgilangan tartibda rasmiylashtirilgan malakaviy ish talaba tomonidan rahbarga taqdim etiladi. Rahbar, malakaviy ish talab darajasida bajarilganligiga ishonch bildirgandan so'ng, ishni o'z taqrizi bilan birga kafedra mudiriga taqdim etadi. Taqrizda talabanning faolligi, qaror qilingan qarorlardagi yangiliklar va malakaviy ishning boshqa ijobiy tomonlari tavsiflanadi. Kafedra mudiri, taqdim etilgan materiallar asosida, malakaviy ishni talaba tomonidan DAKda himoya qilishga kiritish haqida qaror qabul qiladi. Agar kafedra mudiri talabanning malakaviy ishini himoyaga kiritish mumkin emas deb hisoblasa, masala kafedra yig'ilishida rahbar ishtirokida muhokama etiladi. Kafedra majlisining bayonnomasi fakultet dekani tomonidan tasdiq uchun rektorga taqdim etiladi.

Taqrizchilar tarkibi bitiruvchilarni iste'mol qiluvchi soha mutaxassislari safidan tanlanadi. Taqrizchilarga oliy o'quv yurtlarining professor va o'qituvchilari ham jalb etilishi mumkin.

Fakultet dekani malakaviy ishni taqriz bilan himoya uchun DAKka yuboradi.

Bitiruv malakaviy ishni himoya qilish tartibi O'zbekiston Respublikasi oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarini yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risidagi Nizomda belgilanadi.

BMI himoyasi zamonaviy axborot texnologiyalari vositasida taqdimot (presentatsiya) shaklida tashkil etiladi va o'tkaziladi.

Arxiv, ARM va kafedralarda saqlanayotgan yoki internet resurslaridan foqdalanib aynan ko'chirib olinganligi rasmiy himoyagacha aniqlanib tasdig'ini topgan bitiruv malakaviy ishlari kafedra mudiri taqdimnomasiga asosan rector buyrug'I bilan bekor qilinadi va bitiruvchiga qoniqarsiz baho qo'yilib, ish rahbari keyingi 3 yil davomida BMI ga rahbar etib tayinlanmaydi.

OTM da axborot texnologiyalari vositasida taqdimot shaklida BMI himoyasini tashkil etish uchun yetarli darajada maxsus jihozlangan auditoriyalar belgilanadi.

Malakaviy ish himoyasidan so'ng (kamida 10 yil) oliy o'quv yurtida saqlanadi. Har xil masala bo'yicha bitiruv malakaviy ishni boshqalarga topshirish zaruriyati mavjud bo'lgan holda (tadbiq etish, tanlovlar va h.) ishdan nusxa olinadi (ishning asl nusxasi oliy o'quv yurtida qoldiriladi).

Bitiruv malakaviy ishiga ilmiy rahbarning yozma xulosasi hamda ichki va tashqi taqrizchidan taqriz olinadi. Ilmiy rahbarning ish haqidagi xulosasida quyidagi masalalar yoritilishi shart:

1. BMI mavzusining dolzarbligi;
2. BMIning maqsad va vazifalari talaba tomonidan qay darajada yoritilganligi;
3. BMI mavzusidagi ilmiy yangiliklar;
4. Tadqiqot natijalarining qay darajada asoslanganligi;
5. Talabanning BMI yozishdagi shaxsiy mahorati;

6. BMI dan chiqarilgan xulosalarning nazariy-amaliy ahamiyati;
7. Ishning BMI larga qo'yiladigan talablarga moslik darajasi;
8. BMI mavzusining amaliyot bilan aloqasi va bog'liqligi.
BMI ga berilgan ichki va tashqi taqrizlarda quyidagi masalalar yoritilishi zarur:

1. BMI mavzusining dolzarbligi;
2. Tadqiqotning yangiligi;
3. Ishdagi ilmiy-amaliy natijalarning qay darajada asoslab berilganligi;
4. BMI ning amaliyot uchun ahamiyati;
5. BMI mazmuni va uning tugallanganlik darajasi;
6. Materialni bayon etish tili va uslubi;
7. BMI ning ilmiy-nazariy qiymati;
8. Ishning BMI larga qo'yiladigan talablarga moslik darajasi;
9. BMI ni yozishda talabaning masalaga mustaqil yondashganligi va turli ilmiy-nazariy fikrlarga shaxsiy munosabati.

Bitiruv malakaviy ishi va uning mazmuni

BMI ni yozish uchun quyidagilar amalga oshiriladi:

- mavzuni to'g'ri tanlay olish;
- mavzuga oid adabiyotlarni o'rganib chiqish;
- mavzu bo'yicha faktik materiallar yig'ish;
- u yoki bu holatlarning ilmiy va amaliy ahamiyati hamda qiymatini asoslab berish, xulosalar chiqarish.

Ilmiy tadqiqot voqelikdagi biror narsa-hodisa haqida uning bevosita kuzatishda berilgan, xususiyliklarini kuzatish asosida narsa-hodisaning mavjudlik, yashash va rivojlanish qonuniyatlari haqida umumlashma hosil qilish jarayoni bo'lib, u ijtimoiy, sof insoniy, aqliy faoliyatdir. Shuning uchun ilmiy tadqiqot, bir tomondan, obyektiv, ya'ni tadqiqotchidan tashqarida turgan, unga bog'liq

6. BMI dan chiqarilgan xulosalarning nazariy-amaliy ahamiyati;
 7. Ishning BMI larga qo'yiladigan talablarga moslik darajasi;
 8. BMI mavzusining amaliyot bilan aloqasi va bog'liqligi.
- BMI ga berilgan ichki va tashqi taqrizlarda quyidagi masalalar

yoritilishi zarur:

1. BMI mavzusining dolzarbligi;
2. Tadqiqotning yangiligi;
3. Ishdagi ilmiy-amaliy natijalarning qay darajada asoslab berilganligi;
4. BMI ning amaliyot uchun ahamiyati;
5. BMI mazmuni va uning tugallanganlik darajasi;
6. Materialni bayon etish tili va uslubi;
7. BMI ning ilmiy-nazariy qiymati;
8. Ishning BMI larga qo'yiladigan talablarga moslik darajasi;
9. BMI ni yozishda talabaning masalaga mustaqil yondasha olganligi va turli ilmiy-nazariy fikrlarga shaxsiy munosabati.

Bitiruv malakaviy ishi va uning mazmuni

BMI ni yozish uchun quyidagilar amalga oshiriladi:

- mavzuni to'g'ri tanlay olish;
- mavzuga oid adabiyotlarni o'rganib chiqish;
- mavzu bo'yicha faktik materiallar yig'ish;
- u yoki bu holatlarning ilmiy va amaliy ahamiyati hamda qiymatini asoslab berish, xulosalar chiqarish.

Ilmiy tadqiqot voqelikdagi biror narsa-hodisa haqida uning bevosita kuzatishda berilgan, xususiyliklarini kuzatish asosida narsa-hodisaning mavjudlik, yashash va rivojlanish qonuniyatlari haqida umumlashma hosil qilish jarayoni bo'lib, u ijtimoiy, sof insoniy, aqliy faoliyatdir. Shuning uchun ilmiy tadqiqot, bir tomondan, obyektiv, ya'ni tadqiqotchidan tashqarida turgan, unga bog'liq

bo'lmagan haqqoniy (real) borliq bilan, ikkinchi tomondan esa, shu borliqning shaxs (subyekt, tadqiqotchi) ongida in'ikosi bilan bog'liq bo'lgan subyektivlikka aloqador murakkab jarayondir. Uning shaxs bilan, subyektivlik bilan bog'liqligi Sharqu g'arbda mashhur juda qadimgi hikmatli so'zda "Hamma qaraydi, lekin hamma ham ko'rolmaydi" matalida o'z aksini topgan, zero, "ko'ra olish" maxsus tayyorgarlikka ega bo'lgan, o'ziga xos tadqiq qurollari bilan qurollangan, ulardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lgan shaxslarga, mutaxassislarga xos harakatdir¹.

Ilmiy tadqiqning muhim tarkibiy qismlardan biri tadqiq manbai (o'rganish obyekti)dir. Tadqiq manbai deganda ilmiy tadqiqning voqelikda mavjud bo'lgan, o'rganilishi kerak bo'lgan narsa-hodisa, ularning orasidagi munosabat - aloqalar, qonuniyatlarning xilma-xil ko'rinishlarda, shakl va turlarda yuzaga chiqishi tushuniladi. Nimada biror narsa-hodisani tavsiflash, aniqlash, sharhlash, ochish ilmiy tadqiq oldida maqsad qilib qo'yilgan bo'lsa, o'sha narsa tadqiq manbaidir. Tilshunoslik fanining tadqiq manbai inson tili, fikrini shakllantirish va uni ifodalashning eng asosiy vositasidir.

Tadqiq manbaiga turlicha yondashish mumkinligi bois fanda ayni bir tadqiq manbai turli jihatlardan va turli mufassallikda qayta-qayta o'rganilishi lozim va bu tadqiq mavzusida o'z aksini topishi zarur.

Ilmiy tadqiq mavzusi (odatda, ilmiy ishning sarlavhasi) tadqiq manbayiga va tadqiq predmetiga ishorani o'z ichiga oladi.

Ilmiy tadqiq mavzusi, odatda, ilmiy tadqiqotning sarlavhasidir.

Sarlavha qanchalik qisqa, ixcham va sermazmun bo'lsa, shuncha yaxshi. Chunki sarlavha qanchalik qisqa, aniq va mazmundor bo'lsa, ilmiy tadqiqotning shunchalik uqilgan va yetilganligiga ishora qilib turadi. Aksincha uzundan-uzoq sarlavha noqulay va ishning g'o'rliigi

¹ Неематов Х. Лингвистик тадқиқ методикаси ва методологияси. –Бухоро, 2006.

nishonalaridan biridir. Sarlavhada ortiqcha soʻzlar boʻlmasligi kerak.² Mavzuning ixcham va aniqligi uning toʻliq uqilganligining nishonasidir.

Tadqiqot mavzusining oʻrganilish tarixi deganda tanlangan mavzu fanda kimlar tomonidan qay darajada oʻrganilganligi tushuniladi. Tadqiqotchi mavzuning oʻrganilish tarixini, yaʼni undan oldin shu masala boʻyicha kimlar nimalar qilganligini, qanday yutuqlarni qoʻlga kiritganlarini, qaysi muammolarni oʻrtaga qoʻyganliklarini tugal bilmogʻi lozim. Busiz tadqiqotchi ilmiy tadqiq ishiga kirishishi, hatto sarlavha belgilashi va asoslashi mumkin emas. Oʻrganayotgan (mutolaa qilayotgan) ilmiy-tadqiqiy asarlardagi ilmiy havolalar tadqiqotchiga yangi-yangi tadqiqotlarni topish va oʻrganish uchun yoʻllanmadir.

Adabiyotlar bilan ishlash

Iqtibos (arab. – ziyo olmoq), sitata – biror asardan soʻzma-soʻz olingan parcha, koʻchirma. Iqtibos adabiyotlarda sitata, havola, koʻchirma kabi nomlar bilan yuritiladi.

Iqtibos bayon qilinayotgan fikrni ishonchli fikr bilan quvvatlash, muayyan fikrni tanqid qilish uchun hamda muhim faktik material – misol sifatida qoʻllanadi. Iqtibos, asosan, ilmiy (koʻpincha gumanitar) va rasmiy nutqda ishlatiladi hamda qoʻshtirnoq bilan belgilanadi yoki alohida harf bilan yoziladi; shuningdek, manbaga havola qilinadi. Bunday koʻchirmalar foydalanuvchining fikri bilan qiyoslaganda uning mohiyatini toʻgʻri tushunish imkonini beradi. Masalan, badiiy adabiyotning, soʻzning gʻoyaviy-estetik taʼsir kuchi, ahamiyatini quroldan ham kuchliroq ekanligi toʻgʻrisidagi fikrni mustahkamlash masalasida P.Tursunning “Adabiyot zambarakdan zoʻr” yoki A.Qahhorning “Adabiyot atomdan kuchli” degan soʻzlarini yoki

² Незматов Х. Лингвистик тадқиқ методикаси ва методологияси. –Бухоро, 2006.

materiallariga tayanib ishlayotganligini bilish uchun kitobxon bob (ish) oxiriga qayta-qayta murojaat etishi zarur. Ikkinchidan, bunday tizimdan foydalanish muallifdan katta ehtiyotkorlikni talab qiladi. Zeroki, bitta raqamdagi xato manbani tamoman o'zgartirib yuboradi. Ilmiy ishda esa bu nafaqat qo'pol xato, balki salaflarga hurmatsizlik deb ham sanaladi.

Havolalarni uchinchi usulda (asar muallifi va uning bosilgan yiliga ishora etuvchi qisqartma bilan berish yo'li) ilmiy ishlarda eng qulay va tejamkordir. Bu usuldan havola berishning to'rtala turida ham bimalol foydalanish mumkin. Bu usuldan foydalanganda manbalarning shartli qisqartmalari yo ishning boshida - shartli qisqartmalar bo'limida, yoki ishning oxirida "Foydalanilgan adabiyotlar va ularning qisqartmalari" qismida to'liq ochib boriladi. Bunday qism ilmiy tadqiqotda, xususan, dissertatsiyalarda "Adabiyotlar ro'yxati" zaruriy qismi o'rnini ham bosadi.

Hozirda BMIlarda havola berishning birinchi usulidan – muallif, asari, nashriyoti, yili, zarur betlarini to'liq ko'rsatgan holda sahifaosti izohlarda berish tavsiya etiladi.

Masalan: O'zbek tilshunosligida bevosita ilova konstruksiyalarni o'rganishga bag'ishlangan dastlabki ish sifatida F.Ishoqovning maqolasini tilga olish mumkin.⁵

Ilmiy ishda havolalar quyidagi hollarda beriladi:

1. Biror tadqiqotchi (muallif)ning asaridan, ma'ruzasidan ma'lum bir fikr, izoh yoki ma'lumot aynan keltirilganda. Bunda bu olinma ko'chirma gap sifatida imlo qoidalariga mos ravishda berilgani ma'qul va oxirida olinma manbayi ko'rsatilishi shart. Bunday olinma bitta atama, bir-ikki so'z birikmasi yoki gap hajmida ham, katta (ba'zan bir-bir yarim bet) band (yoki abzaslar)dan iborat bo'lishi ham mumkin. Bunday olinmalarda tadqiqotchi olinmaning ma'lum bir

⁵ Ishoqov F. Hozirgi zamon o'zbek tilida ilovall konstruksiyalar.FF Adabiyotshunoslik va tilshunoslik masalalari. 2-kitob. – Toshkent: O'zFA, 1961. –B. 285–294.

qismini tushirib qoldirsa, o'sha o'rin ko'p nuqta (...) bilan belgilanadi; bir qismini alohida bo'rttirib (kursiv, ajratilgan harflar ostiga chizish v.h. usullarda) ajratsa olinma ichidagi izohda ko'rsatilishi lozim.

2. Tadqiqotchi o'z fikrini bayon qilayotganda boshqa tadqiqotchilarning ismi shariflarini tilga olib, ularning materiallariga tayanib tahlil olib borayotganligini eslatganda ham manbalarga havola berishi zarur.

3. Tadqiqotchi biror hodisa (voqea) tavsifini berayotganda o'zgalarning ishlaridan olgan (o'zlashtirgan) ma'lumotlarni alohida ta'kid bilan ajratmay, o'z nutqiga singdirib borgan hollarda o'zlashtirilgan ma'lumot manbayi shu ma'lumotdan keyin ko'rsatilishi zarur.

Shuni esda tutish lozimki, boshqa tadqiqotchilar ma'lumot va taqinlaridan foydalanib, uni ilmiy ishda ko'rsatmaslik eng xunuk amaldir. Ilmiy ishda bunday o'rinlar bo'lsa, (yoki atigi bir abzaslik material birovdan olinib, manbayi ko'rsatilmagan bo'lsa) bu ish plagiat - ilmiy o'g'rilik mahsuli sanalib, xalqaro qonunchilikda o'z aksini topgan mualliflik huquqi qoidalari asosida bekor qilinadi.

Havolalar berilmagan yoki juda kam berilgan bitiruv malakaviy ishlari talabaning mavzuga doir adabiyotlar bilan tanishmaganligi yoki kam tanishganligini ko'rsatib turadi

Bitiruv malakaviy ishining tarkibiy qismi

Bitiruv malakaviy ishi tarkibi, odatda, quyidagi qismlarning bosqichlilik bilan joylashtirilishidan tashkil topadi.

1. Titul varaq (sarvaraq)
2. Mundarija
3. BMIning umumiy tavsifi
4. Asosiy tadqiqiy boblar (uch bob shaklida)

5. Umumiy xulosalar

6. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

7. Ilovalar.

Bitiruv malakaviy ishi sarvarag'ining tarkibiy qismlari quyidagilar:

- BMI bajarilgan oliy ta'lim muassasasi, fakulteti, yo'nalishi.
- Fakultet dekanining ishni himoyaga tavsiya etish bo'yicha imzosi, uning sanasi.
- Talabaning ismi sharifi, guruhi, kursi.
- BMIning mavzusi.
- Ilmiy rahbar ismi sharifi, kafedrası, ilmiy unvoni va darajasi.
- Taqrizchilar (ichki va tashqi) ismi sharifi, ish joyi, ilmiy unvoni va darajasi.
- Kafedra mudirining ishni himoyaga tavsiya etish bo'yicha imzosi, uning sanasi.
- Ish bajarilgan shahar nomi va yili. (Titul varag'ining namunasi 1-ilovada keltirilgan)

Mundarijadan keyin agar ilmiy tadqiq matnida shartli qisqartmalar berilgan bo'lsa, alohida sarlavha ostida har bir qisqartma to'liq sharhlanishi lozim. Shartli qisqartmalarni joylashtirishda, odatda, alifbo tartibiga rioya qilinadi. Shartli qisqartma izohi aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Zarur bo'lganda shartli qisqartma izohida shu tushuncha mufassal sharhlangan va tadqiqotchi tomonidan akseomatik (isbotsiz) qabul qilingan manba ko'rsatilishi mumkin.

Ilmiy tadqiqotning Mundarijasi ishning tarkibida bo'lgan qismlarni, har bir qismning boshlanish betini aniq ko'rsatishi lozim. Mundarija ikki xil – ixcham va mufassal shaklda tuziladi. Masalan:

**Mavzu: O'zbek tilida bog'langan qo'shma gaplarning struktural-
pozitsion xususiyatlari**

Mundarija

Kirish. BMning umumiy tavsifi

I bob. Bog'langan qo'shma gaplarning sintaktik xususiyatlari

1.1. Bog'langan qo'shma gaplarni biriktiruvchi vositalar

1.2. Bolangan qo'shma gaplarning pozitsion xususiyatlari

II bob. Bog'langan qo'shma gaplarning semantik xususiyatlari

2.1. Bog'langan qo'shma gaplarda payt munosabati

2.2. Bog'langan qo'shma gaplarda shartlanganlik munosabati

III bob. BMning amaliyotga tatbiqi

3.1. Ta'lim bosqichlari dastur va darsliklarida "Bog'langan qo'shma gap"
mavzusining berilishi

3.2. Ochiq dars ishlanmasi

3.3. Olingan natijalar

Xulosa

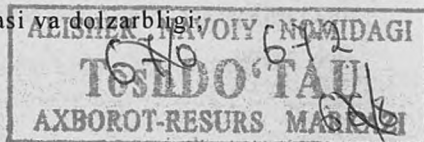
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Mufassal mundarijada har bir tarkibiy qismning ichki band va bo'limlari, ularning boshlanish sahifalari ko'rsatiladi. Bunday mundarijada, odatda, asosiy tarkibiy qism va bo'limlari bir-biridan texnik vositalar (harflarning katta-kichikligi, ularning bosma yozma (kursiv) ligi v.h) bilan ajratiladi.

Har bir bitiruv malakaviy ishida ishning umumiy tavsifi berilishi va unda quyidagi masalalar qisqa va sarmazmun yoritilishi zarur.

-tadqiqot mavzusining o'rganilish darajasi va dolzarbligi;

-tadqiqot obyekti;

- tadqiqot predmeti;
- tadqiqot materiali;
- tadqiqotning maqsad va vazifalari;
- tadqiqotning metodologik asosi va unda qo'llanilgan tadqiqot metodlari (usullari) bayoni;
- tadqiqotning ilmiy yangiligi;
- tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyati, natijalarining qo'llanilish sohalari va iqtisodiy-ijtimoiy samarasi;
- ishning sinalishi, natijalarining ommalashtirilishi;
- ishning tuzilishi va tarkibi.

Tadqiqotda ajratiladigan har bir qism, fasl, bob, bo'lim, band nisbiy mustaqillik va tugallikka ega bo'lishi, o'ziga xos kichik kirish, tadqiqot tavsifi (bayon) va xulosa kabi tarkibiy qismlardan iborat bo'lishi va, albatta, o'zidan oldingi va keyingisi bilan uzviy bog'lanishi zarur.

Bitiruv malakaviy ishlarining 3-bobi qat'iy ravishda "Ishning amaliyotga tatbiqi" haqida bo'lishi zarur. Bunda mavzuning o'rta umumta'lim hamda o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi bosqichlarida berilishi, ularning o'zaro farqli jihatlari, uzviylik darajasi, mavzuni o'tishda qo'llanadigan yangi pedagogik va interaktiv metodlar, bir soatlik dars ishlanmasi kabilar yoritiladi. Quyida ergashgan qo'shma gaplar mavzusiga doir BMLning amaliyotga tatbiqi bo'yicha qisqa namuna keltiramiz.

III bob. Mavzuning amaliyotga tatbiqi

3.1. Ergashgan qo'shma gaplar masalasining akademik litsey va kasb-hunar kollejlari darsliklarida berilishi

O'rta maxsus ta'lim bosqichida esa bu masala akademik litseyning 3-bosqichida o'rgatiladi. Darslik: A.Nurmonov va boshq. Hozirgi o'zbek adabiy tili. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi o'quv muassasalari uchun darslik. -T.: Ilm-ziyo. 2010.

Akadémik litseylarning 3-kursi uchun chiqarilgan A.Nurmonov va boshqalarning “Hozirgi o‘zbek adabiy tili” o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi o‘quv muassasalari uchun darsligida bu masala quyi bosqichdan ko‘ra birmuncha torroq beriladi. Bunday bo‘lishi tabiiy, chunki talabalar quyi bosqichda ergashgan qo‘shma gapning mohiyati, birikish usullari, ergash gap va bosh gapni farqlash kabi masalalar bilan atroflicha tanishishgan. Bu bosqichdagi mavzularning mazmun-mundarijasi:

1. Qo‘shma gap qismlarini bog‘lovchi vositalar va qo‘shma gap turlari.
2. Qismlari ohang yordamida bog‘langan qo‘shma gaplar.
3. Ergashtiruvchi bog‘lovchili qo‘shma gaplar va ularning tasnifi.
4. Havola bo‘lakli qo‘shma gaplar va ularning tasnifi.
5. Havola bo‘lakli qo‘shma gaplar bilan sodda gaplar sinonimiyasi.

3.2. Ergashgan qo‘shma gap mavzusining o‘rta umumta’lim darsliklarida berilishi

O‘rta umumta’lim maktablarida ergashgan qo‘shma gaplar masalasi 9-sinfda o‘rgatiladi. Manba: N.Mahmudov va boshq. Ona tili. Umumta’lim maktablarining 9-sinfi uchun darslik. - T.: Tasvir, 2010. Ergashgan qo‘shma gaplar masalasini uzviylik tamoyillari asosida ko‘rib chiqamiz. 9-sinfda ergashgan qo‘shma gaplar quyidagi mavzular doirasida beriladi:

1. Ergashgan qo‘shma gap haqida ma’lumot.
2. Bosh va ergash gap.
3. Ergash gapni bosh gapga bog‘lovchi vositalar.
4. Ergashtiruvchi bog‘lovchili ergashgan qo‘shma gaplar.
5. Ko‘makchili qurilmalar yordamida ergashgan qo‘shma gaplar.
6. Deb so‘zi yordamida ergashgan qo‘shma gaplar.
7. Shart mayli vositasida ergashgan qo‘shma gaplar.
8. Ko‘rsatish olmoshili ergashgan qo‘shma gaplar.
9. Nisbiy so‘zli ergashgan qo‘shma gaplar.
10. Ergashgan qo‘shma gaplarning sodda gaplar bilan ma’nodoshligi.

11. Kesim ergash gapli qo'shma gaplar.
12. Ega ergash gapli qo'shma gaplar.
13. Hol ergash gapli qo'shma gaplar.
14. To'ldiruvchi ergash gapli qo'shma gaplar.
15. Aniqlovchi ergash gapli qo'shma gaplar.

Ko'rinadiki, ergashgan qo'shma gaplarning tasnifi masalasida ham munozarali jihatlar ko'zga tashlanadi. 9-sinfda olmoshlar vositasida birikuvchi ergashgan qo'shma gaplar "Ko'rsatish olmoshili ergashgan qo'shma gaplar" va "Nisbiy so'zli ergashgan qo'shma gaplar" atamaları bilan berilsa, litsey bosqichida bu tur "Havola bo'lakli ergashgan qo'shma gaplar" degan bitta nom ostida beriladi. Vaholanki, quyi bosqichda bu tasnif uchramagani, havola bo'lakning xususiyati haqida ma'lumot berilmagani holda, birdaniga ergashgan qo'shma gaplarning bir turi sifatida beriladi va tabiiy holda talabani chalg'itadi.

Shuning uchun vositasi xususida ham ta'lim bosqichlarida farqli ma'lumotlar berilgan. 9-sinf darsligida shuning uchun vositasida birikkan ergashgan qo'shma gaplar "Ko'makhili qurilmalar yordamida birikkan ergashgan qo'shma gaplar" nomi ostida berilsa, litseyning yuqorida nomi keltirilgan darsligida shuning uchun vositasi ergashtiruvchi bog'lovchi sifatida beriladi va ushbu vosita bilan hosil bo'lgan ergashgan qo'shma gaplar esa "Ergashtiruvchi bog'lovchili ergashgan qo'shma gaplar" sifatida beriladi.

Tadqiqot matnida chizma, jadval, rasm va boshqa tarzdagi ko'rgazmalilik (illustrativ material) bo'lsa, ular albatta raqamlanishi bu raqamlanishda jadval (chizma)ning qaysi qism-fasl-bob-bo'lim-bandga aloqadorligi, har biri sarlavhalanishi zarur. Bunday material tadqiqot matni ichida - qo'llanilgan, tahlil etilgan joyda yoki ish, bob, bo'lim, band oxirida alohida berilishi mumkin. Ular alohida berilganda jadval(chizma, rasm) eslatilgan joyda raqam va sarlavhasi, illustratsiyaning ozi berilganda esa ost qismida ishning shu jadval eslatilgan, tahlil etilgan beti ko'rsatiladi. Har ikkala holatda ham matn ichida uning o'rni ko'rsatilishi shart.

Ilmiy tadqiqotning ilova qismida bu tadqiqotni yaxshiroq tushunish, zarur bo'lganda uni chuqurlashtirishga imkoniyat beradigan ma'lumotlar va materiallar, fikrlarni tasdiqlovchi yoki oydinlashtiruvchi hujjatlar, rasmlar, har xil ko'rsatkichlar, asarlardan parcha va namunalari beriladi.

Ilova materiallari bitiruv malakaviy ishlarining belgilangan sahifa miqdoriga kirmaydi, lekin sahifa raqamlari uzluksiz qo'yiladi.

Ilovalarning har biri o'z mavzusiga ega bo'ladi va o'ng tomonning yuqorisida *Ilova* degan yozuv qayd qilinadi. Agar ilovalar bir nechta bo'lsa, ular "1-ilova", "2-ilova" tarzida rasmiylashtiriladi.

Ilmiy tadqiqot ilovalari berilgach, yakunlangan sanaladi. U qayta tahrir etilishi zarur.

Bitiruv malakaviy ishida qisqartmalar

Tadqiqotda juda ko'p hollarda ayni bir manbani (ilmiy adabiyotni, tajriba-sinov ishlari natijalarini, ayrim tushuncha va atamalarni, hatto ta'rif va qonuniyatlarni) juda ko'p marotaba, tez-tez takrorlab turishga to'g'ri keladi. Chunonchi, "Abdulla Qodiriy asarlarida eskirgan so'zlar" mavzusidagi ilmiy tadqiqotda tadqiqotchi bu adibning "O'tgan kunlar", "Mehrobdan chayon", "Obid ketmon", "Juvonboz" kabi asarlarini o'nlab marotaba tilga olishi, har bir fikrni asoslash uchun bu asarlardan yuzlab misollar keltirishi lozim. Bundan tashqari, tadqiqotchi eskirgan so'zlar muammosini anchagina mufassal tahlil etgan, masalan, Ernest Begmatovning "O'zbek tilida leksik qatlamlar", E.Qilichevning "Badiiy tasvirning leksik vositalari" asarlari, Sh.Rahmatullaevning "ToshDU Ilmiy asarlari. Yangi sira. 211-chiqishi. Filologiya. 24-kitob. Toshkent, 1963" to'plamida chiqqan "Arxaizm va istorizm" maqolasini, har xil lug'atlarni - ikki jildidan iborat bo'lgan "O'zbek tilining izohli lug'ati"ni, 4 jildli "Alisher Navoiy asarlarining izohli lug'ati" va h.larni tez-tez takrorlab turishi

lozim. Ilmiy ishda, ixchamlik va tejamkorlik nuqtayi nazaridan, unda tez-tez takrorlanib turuvchi manba va tushunchalarni tadqiqotchi, odatda, qisqartmalar (shartli qisqartmalar) bilan beradi. Bundan tashqari, ilmiy tadqiqotlarda juda ko'p hollarda chizmalar, diagrammalar, qonuniyatlarni ixcham va yorqin aks ettiruvchi formulalar, jadvallar keng qo'llaniladi. Ularda ham, asosan, har xil shartli qisqartmalar qo'llaniladi.

Ilmiy ishda foydalanilgan, keltirilgan barcha manbalar, ilmiy adabiyotlar ishning "Foydalanilgan manbalar (adabiyotlar)" yoki "Bibliografiya" qismida to'la keltiriladi. Bu qism ikki turda tuzilishi mumkin:

1. Faktik material manbalari va ilmiy adabiyotlar (manbalar) ro'yxati alohida ajratib beriladi.

2. Har ikkala manba birgalikda beriladi.

Har ikkala holatda ham manbalar alifbo tartibiga qat'iy rioya qilingan holda ro'yxatlashtiriladi. Manbaning ro'yxatdagi o'рни manba (asar) muallifining (mualliflar ko'p bo'lsa, birinchi muallifning) familiyasi, agar mabodo mualliflar ko'satilmagan bo'lsa, asar (to'plam, kitob v.h.) nomining birinchi so'zi harflari asosida joylashtiriladi. Bibliografik materialni (manbalar ro'yxatini) berishning kutubxonachilik va OAK, matbuot va poligrafiya boshqarmalari tomonidan qat'iy belgilangan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan qonun-qoidalari bor. Har bir tadqiqotchi ularga rioya qilishi lozim.

Bitiruv malakaviy ishini xulosalash

Ilmiy tadqiqning **farazi** mavzuning o'rganilish tarixidan kelib chiqadi, zeroki, har bir tadqiqotchi o'z tadqiq manbayi xususiyatlarini o'rganar ekan, uning yangi-yangi aloqa va munosabatlarini, tomon va qirralarini ochadi, yangi bog'lanishlarni,

muammolarini kashf etadi, lekin ularning barchasini o'z ilmiy ishida mufassal ko'rib o'tolmaydi, ammo bu yangi qirra va aloqadorliklar haqida yo'l-yo'lakay fikrlar, farazlar va taxminlar bildirib o'tadi. Mana shunday tadqiqotlar tadqiq manbaini yangi bosqichda o'rganish uchun mayoq - ilmiy faraz bo'lib xizmat qiladi. Har bir jiddiy va tom ma'noda ilmiy izlanish fan oldiga yangi-yangi muammolarni, maxsus o'rganilishi zarur masalalarni qo'yadi, tadqiq manbaini yangi bosqichda tahlil va tavsif etishga zamin hozirlaydi.

Ilmiy faraz tadqiqotchi tomonidan ehtiyotkorlik bilan asosli ravishda shakllantirilishi va bayon etilishi, atroflicha tekshirilib navbatdagi bosqich tadqiqotlari uchun mayoq qilib olinishi zarur.

Ilmiy tadqiqning muhim bosqich va qismlaridan yana biri faktik material yig'ish va tajriba-sinov (eksperiment) ishlari o'tkazishdir.

Faktik material deganda tadqiqotchidan tashqarida (unga bog'liq bo'lmagan) mavjudlik sifatida berilgan borliq (voqelik) narsa-hodisa, aloqa-munosabat, qonuniyatlar tushuniladi. Har bir fan uchun faktik material o'ziga xos. Chunonchi "Suv" kabi bir narsa (modda)ning tuproq, yer va o'simlikka ta'siri biologiya va qishloq xo'jaligi uchun faktik material bo'lsa, uning qancha darajada qaynashi yoki qotishi fizik uchun, qanday moddalar bilan aralasha olishi, reaksiyaga kirishi va kirmasligi ximiya uchun faktik materialdir. "Suv" so'zining xilma-xil ma'nolarni ifodalab kela olishi esa tilshunos uchun faktik materialdir.

Faktik material ilmiy tadqiq jarayonida kamida uch marta yig'iladi:

Ilk bosqichda faktik material, odatda, mavzuning o'rganilish tarixi bilan tanishish jarayonida ilmiy-tadqiqiy adabiyotlardan yig'iladi va bo'lajak ilmiy tadqiqning manbaini va predmetini, metodologik asoslarini belgilashda zamin vazifasini o'taydi.

Ikkinchi marta jiddiy va katta miqdorda faktik material mavzu rasmiylashtirilgach, uning o'rganilish tarixi bilan atroflicha

tanishilgandan keyin bo'lajak ilmiy tadqiqotning moddiy, ashyoviy asosi, qurilish materiali sifatida juda katta miqdorda yig'iladi.

Tilshunoslik bo'yicha ilmiy tadqiqotlarda bu bosqich o'rganilayotgan til hodisasining qo'llanilish holatlarini (shevashunos bo'lsa, sheva xususiyatlarini, grammatikachi bo'lsa grammatik shakllarning, leksikolog bo'lsa, o'z tadqiq manbaiga oid so'zlarning, uslubshunos bo'lsa u yoki bu til birliklarining ma'lum bir maqsadlarini ko'zlab qo'llanilishlarini, biror yozma yodgorlikning lisoniy xususiyatlari tadqiqotchisi bo'lsa, shu yodgorlik yoki asarning til xususiyatlarini v.h.) qayd etib, kartochkalarga ko'chirish, har bir kartochkada hodisa to'g'risida o'z qaydlarini, hodisa olingan manbani aniq (kerak bo'lganda osongina topa oladigan shaklda) ko'rsatib berishdan iboratdir. Bunday izlanish - o'rganilayotgan birlik voqelanishining qayd qilish va yig'ib borish yangi voqelanishlar topish mumkin bo'lmagan, topilgan hodisalar oldin qayd etilganlarning faqat takroridan iborat bo'lguncha davom ettiriladi. Yig'ilgan material yuzlab kartochkalarni tashkil etishi mumkin. Shundan keyingina tadqiqotchi yiqqan faktik materialini sistemalashtirish, tartibga solish ustida ishlaydi. Bunda u kartochkalarni ularda qayd etilgan hodisalarning o'zaro o'xshash va farqliligiga ko'ra guruhlaydi, ularning sistematik katalogga o'xshash kataloglarini tuzadi. Bunda tabiiyki, bir-biriga yaqin hodisalar birin-ketin keladi, bir-biriga yaqin joylashgan guruhlarda o'zaro farq, asosan, miqdoriy, juz'iy bo'lsa, bir-biridan ancha uzoq turgan guruhlar orasida farq sifatiy bo'ladi. Sistemalashtirilgan material katalogi tadqiq manbaining tadqiqotchi topgan, qayd qilgan hodisalarining (voqelanishlarining) ilk tasnifidir. Bu amaliyotning mukammalligi ilmiy tadqiqotning muvaffaqiyatli yakunlanishi garovidir.

Sistematlashtirish yakunlangach, agar tadqiqot hodisalar (bilimlar) tavsifini o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan bo'lsa, sistematlashtirilgan faktik material batafsil tavsiflanadi.

Tavsiflash jarayonida hodisaning ayrim voqelanish turlariga material yetarli emasligi, hodisalar voqelanish zanjirida uzilish sezilishi mumkin. Bunday hollarda uchinchi marta endi - maqsadli ravishda faktik material yig'iladi.

Natijada tilning biror bo'g'ini birliklarning (tabiiy fanlarda ma'lum turdagi eksperimentlarning va ularning natijalarining) mufassal tavsifini beruvchi tavsifiy tadqiqot yuzaga keladi. Ilmiy tadqiqotda manba tavsifi yakunlangach, ilmiy ish xulosalanishi zarur.

Ilmiy xulosa ilmiy tadqiqning mag'zi, maqsadi va uning eng zaruriy qismidir. Ilmiy xulosa tadqiqotchi kuzatgan, tavsiflagan hodisa-narsa haqida uning o'zi shakllantirgan ilmiy tushunchadir. Ilmiy xulosa ixcham, tushunarli, aniq, tadqiqotchi bayon etgan tavsiflardan kelib chiqqan holda, sermazmun qonuniyat sifatida shakllantirilishi zarur.

Ilmiy xulosalar ilmiy tadqiqotlarda har xil bo'ladi. Tadqiqot tuzilishida (strukturasida) mavjud bo'lgan har bir band (paragraf), bo'lim, bob, albatta, o'z ilmiy xulosasi bilan yakunlanishi lozim. Bandlarning xulosalari bo'lim xulosasida, bo'limlarniki bob xulosalarida va nihoyat, boblarning xulosalari ishning umumiy xulosasida yakunlanishi lozim.

Xulosalar mana shu tarzda bosqichma-bosqich biri ikkinchisini to'ldirib kelgan taqdirdagina ilmiy tadqiqda yaxlitlik va izchillik saqlangan bo'ladi. Bunday izchil ilmiy xulosalar tizimiga ega bo'lmagan ish mukammal ilmiy tadqiq emas, balki tartibsiz hodisalar tavsifidir, xolos.

Shuning uchun ilmiy tadqiqotlarni o'qish (o'rganish), odatda, ishning Kirish va Xulosa qismlari bilan tanishishdan boshlanadi, zerk, hozir ko'rib o'tganimizdek, Kirish qismida tadqiqotchining ilk

tayanch nuqtalari, xulosasida esa ishning yakuni tavsiflanadi. Aytganimizdek, ikki nuqtadan faqat bitta to'g'ri chiziq o'tkazish mumkin - Kirish bilan Xulosa tadqiqotchi yo'lini belgilaydigan nuqtalardir va shu nuqtalar aniq bo'lsa, unda ishni tushunish va baholash oson ko'chadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati tuzish

Bibliografiya (yunoncha *Biblion* – kitob va ... *grafiya*) – matbuot hamda yozuv asarlari haqida axborot tayyorlash va berish hamda ularni ma'lum ijtimoiy maqsadlarda targ'ib qilish bilan shug'ullanadigan ilmiy va amaliy faoliyat sohasi. Bibliografiya mahsulotlari, nazariyasi, tarixi, faoliyatini tashkil etish va uslubiyati bilan shug'ullanadigan fan bibliografiya fani deb ataladi.

Bibliografiya tuzish qadimgi dunyoda paydo bo'lgan (jumladan miloddan avvalgi 3-asrda Aleksandriya kutubxonasida Kallimax rahbarligida tuzilgan bibliografiya jadval). "Bibliografiya" termini dastlab kitob ko'chirib yozishni anglatgan, vaqt o'tishi bilan (17-asr o'rtalarida) kitoblar bayonini bildirgan. Bibliografiya tarixi kitob bosish yuzaga kelishi bilan boshlandi. Bosma asarlarning barcha turlari, qo'lyozmalar, ijtimoiy ilmiy ahamiyatga ega bo'lgan eng yangi qo'lyozmalar (dissertatsiyalar, saqlashga topshirilgan qo'lyozmalar) bibliografiyaning o'rganish sohasidir. Texnika taraqqiyoti, mikrofilm, ovoz yozish (gramplastinka) va boshqalarning paydo bo'lishi, matn yozishning o'zagarishi bibliografiya ko'lamini kengaytirmoqda. Bibliografiya taraqqiyotiga fan va madaniyat yutuqlari, jamiyatning qiroatxonlik talabining o'sishi katta ta'sir ko'rsatadi. O'z navbatida bibliografiya ham ilmiy, adabiy va texnik ijodiyotga, nashriyot va kutubxonashunoslikka, kitob savdosi, ta'lim va mustaqil ta'limga ta'sir ko'rsatadi. Bibliografiya bosma asarlarni aniqlash, saralash va izohlash bilan fan taraqqiyoti yutuqlarini jamlashga va keyingi taraqqiyotga zamin yaratadi, madaniyat rivojlanishiga ayrim shaxs, xalq yoki

mamlakatning qo'shgan hissasini o'zida aks ettiradi; masalani o'rganishga oid zarur tarixiy asarlarni ko'rsatadi. Kutubxonalarda to'plangan yoki yangi bosmadan chiqqan asarlarni targ'ib qilib, bibliografiya alohida ilmiy muhit, siyosiy, falsafiy va estetik qarashlarning tarqalishiga, shuningdek, texnikaviy malakaning oshishiga ta'sir etadi. Bibliografiya ilmiy va texnika xabarlarini bilan yaqin aloqada. Ulardan farqli o'laroq, balki ular haqidagi bosma asarlar to'g'risidagi ma'lumotlar berib, ilmiy xabar bilan birga ilmiy, ma'rifiy va tarbiyaviy vazifani bajaradi.

Ko'pgina mamlakatlarda, jumladan O'zbekistonda ham bosma asarning majburiy (kontrol) nusxasi joriy qilingan bo'lib, shu asosda bosma asarlarni hisobga olish, so'ng kitobxonlarga mo'ljallab saralash yo'lga qo'yilgan. Bosma asarlarni ularning ilmiy va g'oyaviy ahamiyati, shuningdek mazmunini yoritib guruhlariga ajratish muhim ahamiyatga ega. Bosma asarlar turlar (kitoblar, davriy nashrlar va b.), rasmiy belgilar (alfaviti, nashr joyi yoki sanasi), mazmuni (mavzu, fan va tarmoqlar) bo'yicha guruhlanadi. Bu bosma asarlarni guruhlariga ajratishning umumiy asosidir, bibliograflar har bir alohida hollarda o'zlarining tarmoqlar rejasini yaratadi. Bosma asarlarning tavsifnomasi muhim ahamiyatga ega. Uning asosiy qismi tasvirlash bo'lib, unga muallif familiyasi, asar sarlavhasi, sarlavhachasi, nashr joyi, nashriyot nomi, nashr vaqti (yili), hajmi (sahifa va bezaklar soni), zarur bo'lganda adadi, narxi va boshqalar haqidagi ma'lumotlar kiradi. Tasvirlash elementlari, odatda, o'rnatilgan qoidalar, shuningdek standartlar asosida belgilanadi. Bosma asarlar mazmuni tavsifnomasining asosiy shakllari – annotatsiya, referat, guruh axborot (obzor).

Ijtimoiy vazifasiga ko'ra, davlat bibliografiyasi, ilmiy yordamchi bibliografiyasi va tavsiya bibliografiyasiga; umumiy, soha va mazmunli bibliografiyaga bo'linadi. Bibliografiyaning alohida turini bibliografiya bibliografiyasi, biobibliografiya (shaxs bibliografiyasi) va

o'lkashunoslik bibliografiyasi tashkil etadi. Bu bo'linish nisbiydir. Nashr shakliga ko'ra, bibliografik qo'llanmalar, bibliografik jurnallar, byulleten, gazeta, kitob va maqolalar ko'rsatkichlari va adabiyotlar ro'yxati kabilar farqlanadi.

Turkistonda bibliografiya ishi 9-15 asrlardayoq rivojlana boshlagan. Fan va adabiyotimizning yirik vakillari (Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy va b.)ning asarlari saroy kutubxonalari tomonidan o'z jang'armalarining bibliografik ro'yxati va ularni tavsif qilishishlari olib borilganligi haqida ma'lumotlar bor. Jumladan, Beruniy "Fihrist kutub Muhammad ibn Zakariyo ar-Riyoziy" ("Muhammad ibn Zakariyo ar-Riyoziy kitoblarining ro'yxati") nomli Muhammad ibn Zakariyo Roziy ijodiga oid bibliografiya tuzadi. Ko'rsatkichda Roziyning 184 asarini berish bilan birga Beruniyning 1036 yilgacha yozgan 113 asarining ro'yxati ham keltirilgan. Bibliografiya qo'llanmalari tuzish keyingi davrda ham davom etdi: Ibn Abdullahab Yoqutning "Ismlar lug'ati va fanlar mazmuni" (12 asr); Xoja Xalifaning "Kitob va fan nomlaridagi shubhaning bartaraf etilishi" (18 asr) va b.

XX asrning 20-30- yillarida bibliografiya ishiga jiddiy ahamiyat berila boshlandi va hozirgi kunda muhim davlat ishiga aylangan. 1926-yildan O'zbekiston Respublikasi Kitob palatasi, 1930- yildan Alisher Navoiy nomidagi davlat kutubxonasi bibliografiya bo'limining tashkil qilinishi o'zbek milliy bibliografiyasining rivojlanishiga zamin yaratdi. O'zbek tilida tuzilgan dastlabki ko'rsatkich S.Dolimov va F.Ubaydullayevning "Mukammal ilmiy bibliografiya" (1934) asari bo'lib, unda 3 ming kitobning tavsifi berilgan.

O'zbekiston Respublikasi milliy kitob palatasi respublika davlat bibliografiyasining asosiy markazidir. O'zbekiston Respublikasida bibliografiya ishi bilan O'zbekiston davlat kutubxonasi, O'zbekiston FA asosiy kutubxonasi va boshqa kutubxonalar ham shug'ullanadi. Bibliografiya ishiga oid ilmiy ishlar asosan Abdulla Qodiriy nomidagi

Toshkent davlat madaniyat institutining “Bibliografiya” kafedrasida olib boriladi.

BMIda foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati 3 qismdan iborat bo'ladi:

1. Siyosiy adabiyotlar – ular alifbo tartibidan tashqarida, ro'yxatning boshida keltiriladi.

2. Ilmiy adabiyotlar – ular alifbo tartibida siyosiy adabiyotlardan keyin keltiriladi.

3. Internetga oid adabiyotlar foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatining oxirida keltiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlarning yozilish namunalari:

1. Bir tomlik kitoblari, monografiyalar, darsliklar:

Abdurahmonov G'. Qo'shma gap sintaksisi. –Toshkent: O'qituvchi, 1964. –286 b.

Mahmudov N. O'zbek tilidagi sodda gaplarda semantik – sintaktik asimmetriya. – Toshkent: O'qituvchi, 1984. –142 b.

Yo'ldoshev M. Badiiy matn lingvopoetikasi. –Toshkent, 2008. – 178 b.

G'ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. –Toshkent: O'qituvchi, 1965. – 342 b.

Mirzaev M., Usmonov S., Rasulov I. O'zbek tili. – Toshkent: O'qituvchi, 1978.

Nurmonov A., Mahmudov N., Ahmedov., Solixo'jaeva S. O'zbek tilining mazmuniy sintaksisi. –Toshkent: Fan, 1992.

O'zbek tili grammatikasi. – Toshkent: Fan, 1978.

2. Dissertatsiya va dissertatsiya avtoreferatlari:

Yo'ldoshev M. Badiiy matnning lingvopoetik tadqiqi. Filol. fan. d-ri ... diss. – Toshkent, 2009. – 314 b.

Abdullaeva D. O'zbek tilida antisemiya. Filol. fan. nomz. ... diss. – Toshkent, 2010. – 134 b.

Hakimova M. O'zbek tilida vaqt ma'noli lug'aviy birliklar va ularning matn shakllantirish imkoniyatlari. Filol.fan. nomz. ...avtoref. – Farg'ona, 2004. – 23 b.

3. Jurnallardagi maqolalarga havolalar:

Nurmonov A. Ko'p predikatli sodda gaplarda yarim predikatlik masalasi. // O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, 1990. -№1. B.30-32.

Mahmudov N. Pressuppozitsiya va gap. // O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, 1986. № 6. B.43-45.

4. Ilmiy ishlar to'plamlari va konferensiya materiallariga havolalar:

Butun manbaga havola:

O'zbek tilshunosligining dolzarb masalalari: Respublika ilmiy-nazariy anjumani materiallari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, №3, 2009. – 175 b.

Izlanish: Ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2010. – 95 b.

Ilmiy maqolaga havola:

Hojiev A. O'zbek tilshunosligida morfem paradigma masalasi // O'zbek tilshunosligining dolzarb masalalari: Respublika ilmiy-nazariy anjumani materiallari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, №3, 2009. –B. 3-8.

Mirzaev I. Lingvistik poetika va uning filologik tahlildagi o'rni. // Tilshunoslikning dolzarb masalalari. – Toshkent: Universitet, 2002. – B. 20-23.

5. Интернетдан олинган манбаларга ҳаволалар:

Спиноза Б. Избранные произведения. Том 2. – М.: Политическая литература, 1957. – С. 508. <http://www.koob.ru/books>

Ilmiy tadqiqot va uning turlari

Ilmiy tadqiqot – yangi bilimlarni ishlab chiqish jarayoni, bilish faoliyati turlaridan biri. Unga obyektivlik, ishonchlilik, aniqlik xos. Ilmiy tadqiqot hamma shartlarga amal qilib takrorlanganda hamisha birdek natija berilishi, bahs etilayotgan masalani isbotlashi shart. Ilmiy tadqiqotning asosiy komponentlari: mavzuni belgilash, mavjud axborotni, tadqiqot sohasida shart-shroit va metodlarni, ilmiy farazlarni oldindan tahlil qilish, tajriba o'tkazish, olingan natijalarni tahlil etish va umumlashtirish, kelib chiqqan farazlarni olingan dalillar asosida tekshirish, yangi fakt va qonunlarni ifodalab berish, ilmiy bashorat yuritish. Ilmiy tadqiqotlarni fundamental va amaliy, miqdoriy va sifatiy, noyob va kompleks tadqiqotlarga ajratish keng tarqalgan. Ilmiy tadqiqotlarning metod va tajribalari fanning o'zidagina emas, balki ko'pgina iqtisodiy va ijtimoiy masalalarni hal qilishda ham keng qo'llaniladi.

Ilmiy bashorat – tabiat va jamiyatning ayni paytda noma'lum, lekin kelajakda yuzaga chiqishi yoki o'rganilishi mumkin bo'lgan voqea va hodisalarni, jarayonlarni ilmiy qonuniyat asosida oldindan aytib berish, ko'ra olish. Ilmiy bashorat ijodiy jarayon bo'lib, tabiat, jamiyat taraqqiyotini obyektiv qonunlarining fanda o'rganilgan asarlariga suyanadi. Ilmiy bashorat voqelik haqida to'plangan bilim va tajribalarga, voqelikning o'zgarishi va rivojlanishi qonuniyatlariga tayangan holda chiqariladigan, ilmiy jihatdan asoslangan xulosalardir. Bunda voqelikdagi zaruriy aloqadorlik, davriy o'zgarishlar, hamda tasodifiy ehtimollar hisobga olinadi. Olimlar osmon harakatlarining davriy harakatlarini o'lchash natijasida Quyosh va Oyning tutilish vaqtini oldindan aytishgan, sayyoralarning harakatlanish jadvalini tuzishgan

(mil. av. 585-y. yunon olimi Fales Quyosh tutilishini bashorat qildi. Ulug'bek tuzgan yulduzlar jadvali esa osmon yoritqichlarining davriy harakatini aniq aks ettirdi). Tabiatdagi davriy o'zgarishlarni kuzatish natijasida yil fasllarining almashinishi, shamolning yo'nalishi va bulutlarning holatiga qarab ob-havoning o'zgarishini oldindan ayta olishgan, bunday bilimlar dehqonchilik va chorvachilikda muhim ahamiyat kasb etgan. Bashorat qilishning ayrim elementlari jonivorlarda ham uchraydi. Qushlar, ba'zi hasharotlar ob-havoning o'zgarishini oldindan payqar ekan.

Ilmiy bashorat o'z mohiyatiga ko'ra, bir qancha turlarga bo'linadi. Bularga dinamik va statik qonuniyatlarga tayanib aytiladigan ilmiy bashoratlarni misol qilib ko'rsatish mumkin. Quyosh va Oy tutilishlarini oldindan aytib berish dinamik qonuniyatlarga tayanib aytiladigan ilmiy bashorat bo'lsa, meteorologik hodisalarni yoki demografik jarayonlarni prognozlash ilmiy bashorat qilishning 2-turiga kiradi. Ijtimoiy hodisalarning rivojlanish qonuniyatlariga tayanib jamiyat taraqqiyotining kelajagini bashorat qilish ilmiy bashoratning 3-turidir. Ijtimoiy ilmiy bashoratni, o'z navbatida, iqtisodiy, demografik, siyosiy va boshqa turlarga ajratish mumkin. Ilmiy bashorat voqelikni, uning kelajagini oldindan bilib olishga imkon beradigan murakkab ilmiy bilish shakli hisoblanadi. Ilmiy bashoratning to'g'riligi uni ilgari surishda tayaniladigan bilimlarning puxtaligiga, ko'lamiga, aniqligiga, haqqoniyligiga bog'liq.

Ilmiy bashorat payg'ambarlar va avliyolarning karomatlari, folbinlik yoki astrologik usulda kelajakni bashorat qilishdan farqlanadi.

Ilmiy tadqiqot turlariga referat, kurs ishi, kurs loyihasi, BMI va dissertatsiya kabilar kiradi.

Referat (lot. refero – axborot beryapman) – biror ilmiy asar, maqola, o'qilgan kitob va sh.k. mazmunining qisqacha yozma va og'zaki bayoni; o'rganilgan ilmiy masalaning natijasi haqida axborot, tegishli

adabiyot va boshqa manbalarning qisqartirilgan shahrli tahlilini o'z ichiga olgan ma'lum mavzudagi ma'ruza. Referat, odatda, ilmiy axborot vazifasini o'taydi. Unda muayyan mavzu yoritilishi bilan birga, tegishli ilmiy nazariyalar, ilmiy xulosalar tahlil etilishi va tanqid qilinishi mumkin. O'zbekistonda referat ilmiy tadqiqot muassasalarida, oliy o'quv yurtlari, akademik litseylar, kasb-hunar kollejlari, umumiy ta'lim maktablarida ko'p qo'llanadigan didaktik vositadir. Umumiy o'rta ta'lim maktablari, kasb-hunar kollejlari, akademik litseylar o'quvchilari hamda oliy o'quv yurtlari talabalarining fakultativ mashg'ulotlardagi maxsus axborotlari ham referat deyiladi. Dissertatsiya yuzasidan tayyorlanadigan referat (avtoreferat)da dissertatsiyaning asosiy mazmuni va xulosalari ifodalanadi.

Dissertatsiya (lot. *Dissertatio* – tadqiqot, mulohaza) – ilmiy daraja olish uchun taqdim etilgan va jamoatchilik oldida yakka tartibda himoya qilinadigan asar. Dissertatsiya himoya qilish dastlab o'rta asrlarda nemis tilida so'zlashadigan mamlakatlarning universitetlarida paydo bo'lgan. 16-17 asrlarda boshqa mamlakatlarga ham tarqala boshlagan. O'zbekistonda 1934- yilda *fan nomzodi* va *fan doktori* ilmiy darajasini olish uchun dissertatsiya himoya qilish joriy etila boshlandi. Fan nomzodi darajasini olish uchun himoya qilinadigan dissertatsiya yangi ilmiy-amaliy xulosa va tavsifalarni o'z ichiga olishi, uning muallifi (dissertant) tanlagan mutaxassislik bo'yicha chuqur ilmiy-nazariy bilimga ega ekanligini ko'rsatib berishi lozim. Fan doktori ilmiy darajasini olish uchun himoya qilinadigan dissertatsiya fan va texnikaning muayyan sohasidagi katta ilmiy-nazariy muammoni hal qilishi, fan va amaliyotning rivojiga ulkan hissa bo'lib qo'shilishi lozim. Nomzodlik va doktorlik dissertatsiyalari oliy o'quv yurtlari yoki ilmiy tadqiqot institutlarida tashkil etilgan ixtisoslashtirilgan *ilmiy kengash*larda himoya qilinadi. Himoyaga taqdim etilgan dissertatsiyaning asosiy mazmuni alohida kitob tarzida yoki jurnal, ilmiy

to'plam va boshqa nashrlarda e'lon qilinishi lozim. Ualrning soni va hajmi O'zR Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) tomonidan belgilanadi. Shuningdek, muhim ixtiro va kashfiyotlar, ayrim shaxs va jamoa tomonidan yangi mashina, boshqarish tizimi, turli asboblari, qurilma va texnologik jarayonlar yaratishdagi tugallangan ishlar, bir muallif tomonidan tayyorlangan mustaqil ilmiy va ilmiy metodik asar darajasida bo'lgan orginal darsliklar ham ikmiy ma'ruza shaklida taqdim etilishi mumkin.

Dissertatsiya himoyasi oldidan uning asosiy mazmuni va xulosalari yozilgan avtoreferat e'lon qilinadi. Himoya qilingan nomzodlik va doktorlik dissertatsiyalari OAK tomonidan belgilangan muddatlarda tasdiqlangandan so'ng dissertatsiya himoya qilgan shaxsiga davlat tomonidan tasdiqlangan namunadagi diplom topshiriladi. Himaya qilingan dissertatsiyalar himoya o'tgan ilmiy muassasa kutubxonasida, shuningdek, muayyan soha kutubxonalarida saqlanadi.

O'zRda 2000-2001 o'quv yilidan boshlab oliy ta'lim tizimida magistrilar uchun ilmiy yoki ilmiy texnikaviy mazmundagi magistrlik dissertatsiyasini himoya qilish joriy qilindi.

Rezyume (fransuzcha rezume - qisqacha bayon qilmoq). Yozilgan, aytilgan yoki o'qilgan matn mazmunining qisqacha bayoni. Rezyume o'z ichiga quyidagilarni oladi:

- tayanch (eng muhim) so'zlar;
- tadqiqot obyekti ;
- tadqiqot maqsadi;
- tadqiqot metodlari;
- olingan natijalar va ularning yangiligi;
- amaliy ahamiyati;
- tatbiq etish darajasi va iqtisodiy samaradorligi;
- qo'llanish sohasi;

muammolarni ilmiy asoslanganligiga bag'ishlangan dissertatsiyalarning maxsus ilmiy kengashlarda ochiq himoya natijasi asosida ilmiy kengash va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) ekspert kengashi tavsiyasiga binoan, oliy ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarga OAK tomonidan beriladi. Ilmiy daraja muvofiqlashtirilgandan so'ng haqiqiy hisoblanadi. Shuningdek, O'zbekistonda chet davlatlardagi ilmiy muassasalar tomonidan berilgan faxriy ilmiy darajalarga ega mutaxassislar ham bor. Jumladan, fakultetimizda uzoq yillar faoliyat ko'rsatgan ustozimiz filologiya fanlari doktori, professor Mazluma Asqarova Rossiya Federatsiyasi Ta'lim akademiyasining akademigi unvoniga sazovor bo'lgan. Bunday ilmiy daraja O'zbekistonda fan, texnika va madaniyat sohasidagi yutuqlari uchun chet el olimlariga ham beriladi. Chet el oliy o'quv yurtlari va ilmiy tadqiqot muassasalarida litsensiat, bakalavr, magistr, fan doktori ilmiy darajalari mavjud.

Ilmiy unvon – oliy o'quv yurtlari o'qituvchilari va ilmiy tadqiqot institutlari *ilmiy xodimlariga* beriladigan unvon. O'zbekistondagi oliy o'quv yurtlarida *dotsent* va *professor*, ilmiy tadqiqot institutlarida *katta ilmiy xodim*, *professor* ilmiy unvonlari joriy etilgan. Professor, dotsent, katta ilmiy xodim unvoni ilmiy darajasi bo'lgan va oliy o'quv yurti yoki ilmiy tadqiqot muassasasida pedagogik yoki ilmiy tadqiqot ishlarini bajarish jarayonida yetarli malaka ko'rsatgan shaxslarga oliy o'quv yurtlari va ilmiy tadqiqot institut ilmiy kengashlariga asosan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) tomonidan beriladi.

Kurs ishi va unga qo'yiladigan talablar

Kurs ishi – oliy o'quv yurtlari talabalari tomonidan o'quv rejasidagi umumkasbiy va maxsus fanlar bo'yicha bajariladigan mustaqil ish. Kurs ishi professor-o'qituvchilar rahbarligida talabalarda to'plangan

muammolarni ilmiy asoslanganligiga bag'ishlangan dissertatsiyalarning maxsus ilmiy kengashlarda ochiq himoya natijasi asosida ilmiy kengash va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) ekspert kengashi tavsiyasiga binoan, oliy ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarga OAK tomonidan beriladi. Ilmiy daraja muvofiqlashtirilgandan so'ng haqiqiy hisoblanadi. Shuningdek, O'zbekistonda chet davlatlardagi ilmiy muassasalar tomonidan berilgan faxriy ilmiy darajalarga ega mutaxassislar ham bor. Jumladan, fakultetimizda uzoq yillar faoliyat ko'rsatgan ustozimiz filologiya fanlari doktori, professor Mazluma Asqarova Rossiya Federatsiyasi Ta'lim akademiyasining akademigi unvoniga sazovor bo'lgan. Bunday ilmiy daraja O'zbekistonda fan, texnika va madaniyat sohasidagi yutuqlari uchun chet el olimlariga ham beriladi. Chet el oliy o'quv yurtlari va ilmiy tadqiqot muassasalarida litsentsiat, bakalavr, magistr, fan doktori ilmiy darajalari mavjud.

Ilmiy unvon – oliy o'quv yurtlari o'qituvchilari va ilmiy tadqiqot institutlari *ilmiy xodimlariga* beriladigan unvon. O'zbekistondagi oliy o'quv yurtlarida *dotsent* va *professor*, ilmiy tadqiqot institutlarida *katta ilmiy xodim*, *professor* ilmiy unvonlari joriy etilgan. Professor, dotsent, katta ilmiy xodim unvoni ilmiy darajasi bo'lgan va oliy o'quv yurti yoki ilmiy tadqiqot muassasasida pedagogik yoki ilmiy tadqiqot ishlarini bajarish jarayonida yetarli malaka ko'rsatgan shaxslarga oliy o'quv yurtlari va ilmiy tadqiqot institut ilmiy kengashlariga asosan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) tomonidan beriladi.

Kurs ishi va unga qo'yiladigan talablar

Kurs ishi – oliy o'quv yurtlari talabalari tomonidan o'quv rejasidagi umumkasbiy va maxsus fanlar bo'yicha bajariladigan mustaqil ish. Kurs ishi professor-o'qituvchilar rahbarligida talabalarda to'plangan

nazariy bilimlardan muayyan masalani yechishda mustaqil foydalanish ko'nikmasini yoki mavzuni chuqur o'rganish maqsadida bajariladi. Kurs soati, odatda, referativ ishlari sifatida o'tkaziladi.

Kurs ishi talabalarning muayyan o'quv fanlarini o'rganishdagi yakuniy bosqichidir. Kurs ishining maqsadi – talabalarning oldiga qo'yilgan masalalarni yechishda nazariy bilimlarni mustahkamlash va chuqurlashtirish, mustaqil, ijodiy pedagogik, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish ko'nikmalarini takomillashtirish, ba'zi hollarda esa oldinga qo'yilgan ilmiy-amaliy natijalarni olishdan iborat. Kurs ishi – o'qituvchi rahbarligida talabalar tomonidan bajariladigan mustaqil ish turi bo'lib, talabaning nazariy bilimlarini mustahkamlashga, amaliy masalalarni hal qilishda o'z bilimidan mohirlik bilan foydalanish malakasini shakllantirishga, bitiruv ishini bajarishga va mustaqil kasbiy faoliyatga tayyorlashga xizmat qiluvchi grafik qism va tushuntirish yozuvidan iborat.

Kurs ishi – ilmiy-tadqiqot ishi elementlarini o'zida mujassamlashtirgan, o'qituvchi rahbarligida umumilmiy va mutaxassislik fanlaridan bajariladigan talabalarning mustaqil ish turlaridan biri bo'lib, o'z oldiga talabalarning mustaqil ijodiy ishlash malakasi va ko'nikmalarini rivojlantirishni, zamonaviy ilmiy-tadqiqot usullarini egallashlarini, biror bir masalani, fan bo'limining mavzusini chuqur o'rganishlarini maqsad qilib qo'yadi.

Kurs ishi mavzusi oliy o'quv yurtlari kafedralarida ishlab chiqiladi va himoya qilinadi.

Kurs ishining hajmi A4 formatda 15-20 varaqdan iborat bo'ladi. Har bir sahifada 30 ta satr, har bir satrda 60 ta belgi (so'zlar orasidagi o'tishlar va tinish belgilarini hisoblagan holda) bo'lishi kerak. O'ngdan – 3 sm, chapdan – 1 sm, yuqoridan – 2,5 sm, pastdan – 2,5 sm joy qoldiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatida adabiyotlar soni kamida 20-25 ta atrofida bo'lishi kerak.

Ilmiy tadqiqot ishida uzviylik va uzluksizlikni ta'minlash maqsadida bitiruv malakaviy ishining ma'lum bir qismi yoki bobi kurs ishi mavzusi sifatida berilishi maqsadga muvofiqdir. Masalan, namuna sifatida keltirilayotgan "O'zbek tilshunosligida ergashgan qo'shma gaplar talqini" mavzusidagi bitiruv malakaviy ishini "Hozirgi o'zbek adabiy tili" kursi bo'yicha "Ta'lim bosqichlari dastur va darsliklarida ergashgan qo'shma gaplar muammosi" tarzida kurs ishi mavzusi sifatida berish mumkin. Shuningdek, ushbu mavzuni "O'zbek tili o'qitish metodikasi" kursi bo'yicha "Ergashgan qo'shma gaplar" mavzusini o'tishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish" yoki "Ergashgan qo'shma gaplar" mavzusini o'tishda o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish" kabi mavzularni kurs ishi sifatida berish maqsadga muvofiqdir. Natijada talabaning foydali ish koeffitsenti oshadi: mavzuni har tomonlama va keng idrok qilishi va yoritishiga, fanlar bo'yicha esa savodli, talab darajasidagi kurs ishlarining bajarilishiga erishiladi.

Kurs ishi rejasi namunasi:

Ta'lim bosqichlarida ergashgan qo'shma gaplar tasnifi masalalari

1. Kirish.
2. Oliy ta'lim dasturlarida ergashgan qo'shma gaplar masalasining qo'yilishi.
3. O'rta va o'rta umumta'lim dasturlarida ergashgan qo'shma gaplar muammosi.

Xulosa.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

Kurs ishi tituli namunasi:

NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDOGOGIKA
UNIVERSITETI

O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI FAKULTETI

“Ro‘yxatga olindi ”

O‘quv ishlari bo‘yicha dekan muovini

_____ A.Xolmonov

“ ___ ” _____ 2012-y

5141100- O‘zbek tili va adabiyoti bakalavr ta‘lim yo‘nalishi IV kurs
401-guruh talabasi Qurbonova Intizor Baxtiyarovnaning “Hozirgi o‘zbek
adabiy tili” kursi bo‘yicha “Ta‘lim bosqichlari dastur va darsliklarida
ergashgan qo‘shma gaplar muammosi” mavzusidagi

KURS ISHI

Ilmiy rahbar:

_____ N.Ahmedova,

“O‘zbek tilshunosligi” kafedrası

dotsenti, f.f.n.

“Himoyaga tavsiya etilsin”

“O‘zbek tilshunosligi”

kafedrası mudiri, f.f.n.

_____ M.Saparniyazova

“---” -----2013

TOSHKENT-2013

Kurs ishiga ilmiy rahbar xulosasi namunasi

Nizomiy nomidagi TDPU O‘zbek tili va adabiyoti fakulteti IV kurs 401-guruh talabasi Qurbonova Intizor Baxtiyarovnaning “O‘zbek tilshunosligida ergashgan qo‘shma gap talqini” mavzusida yozilgan kurs ishi himoyasi haqida

X U L O S A

Mavzuning dolzarbligi _____

Ishningrasmiylashtirilish holati _____

Adabiyotlardan foydalanganlik darajasi _____

Mavzuning yoritilishi _____

Ilmiy xulosalanganlik darajasi _____

Yutuqlari _____

Kamchiliklari _____

Kurs _____ ishi _____ himoyasi _____ haqida _____ komissiya
xulosasi _____

Ilmiy rahbar F I Sh va imzosi _____

Kafedra mudiri F I Sh va imzosi _____

ILOVALAR

1-ilova

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI
NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT PEDOGOGIKA
UNIVERSITETI
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI FAKULTETI

“Himoyaga
tavsiya etilsin”
Fakultet dekani
____ f.f.n., dots. I. M. Azimov
“ ____ ” _____ 2013-y

5141100 – O‘zbek tili va adabiyoti bakalavr ta‘lim yo‘nalishi IV kurs
401-guruh talabasi Qurbonova Intizor Baxtiyarovnaning “O‘zbek
tilshunosligida ergashgan qo‘shma gap talqini” mavzusida yozilgan

BITIRUV MALAKAVIY ISHI

Ilmiy rahbar:
____ M.Saparniyazova,
O‘zbek tilshunosligi kafedrası
mudiri, f.f.n.

Taqrizchilar:
____ R.Yunusov,
O‘zbek tilshunosligi kafedrası
professori, f.f.n.
____ N.Mahkamov,
O‘zFA Til va adabiyot instituti
Terminologiya bo‘limi mudiri, f.f.n.

“Himoyaga tavsiya etilsin”
O‘zbek tilshunosligi
kafedrası mudiri,
f.f.n. ____ M.Saparniyazova
“ ____ ” _____ 2013-y

TOSHKENT-2013

Mundarija

Kirish. BMIning umumiy tavsifi

I bob. Bog`langan qo`shma gaplarning sintaktik xususiyatlari

1.1. Bog`langan qo`shma gaplarni biriktiruvchi vositalar

1.2. Bolangan qo`shma gaplarning pozitsion xususiyatlari

II bob. Bog`langan qo`shma gaplarning semantik xususiyatlari

2.1. Bog`langan qo`shma gaplarda payt munosabati

2.2. Bog`langan qo`shma gaplarda shartlanganlik munosabati

III bob. BMIning amaliyotga tatbiqi

3.1. Ta`lim bosqichlari dastur va darsliklarida "Bog`langan qo`shma gap" mavzusining berilishi

3.2. Ochiq dars ishlanmasi

3.3. Olingan natijalar

Xulosa

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati

3-ilova

BMINING UMUMIY TAVSIFI

Mavzuning dolzarbligi. Jahon tilshunosligining hozirgi taraqqiyoti davrida til sistemasi birliklarining amalda real qo`llanishi masalalari talqini o`ta dolzarb muammolardan biridir. Hozirgi zamon o`zbek tili sintaksisi, ayniqsa, uning qo`shma gap qismiga oid birmuncha tadqiqotlar qilingan bo`lishiga qaramay, bu sohada hali o`z yechimini kutayotgan muammolar kam emas. O`zbek tilshunosligi o`zining yangi taraqqiyot bosqichiga qadam qo`ydi. Bugungi kunda davr milliy til va milliy ma`naviyat mushtarakligi masalasiga daxldor yangidan-yangi vazifalarni qo`ymoqda. Prezidentimiz ta`kidlaganlariday: "Bugungi kunda davlat va jamiyat qurilishi sohasida mamlakatimiz oldida o`zining

miqyosi va qamroviga ko'ra ulkan vazifalar turibdi»⁶ Mustaqillik yillarida o'zbek xalqining o'z tili, adabiyoti, san'ati va tarixini yanada chuqurroq, uning o'ziga xos nafosatini ulug'lagan holda o'rganish imkoniyati kengaydi. Ma'naviyatimizning ajralmas qismi bo'lgan tilimizni tadqiq qilish ham istiqlol bergan ne'matlardan hisoblanadi. Yurtboshimiz ta'kidlaganlaridek, «Albatta, har qaysi xalq yoki millatning ma'naviyatini uning tarixi, o'ziga xos urf-odat va an'analarilari, hayotiy qadriyatlaridan ayri holda tasavvur etib bo'lmaydi. Bu borada, tabiiyki, ma'naviy meros, madaniy boyliklar, ko'hna tarixiy yodgorliklar eng muhim omillardan biri bo'lib xizmat qiladi»⁷. Shu ma'noda millat ma'naviyatining uzviy qismi bo'lgan o'zbek tilini o'rganish ulkan ahamiyat kasb etadi. O'zbek tilida gap semantikasi va strukturasi, qo'shma gaplarning mazmuniy xususiyatlari bilan bog'liq masalalar ko'p vaqtdan buyon tilshunoslar diqqatini o'ziga jalb qilib kelmoqda. Zotan, bu jarayonga bog'liq masalalarni chuqur tadqiq etish gap strukturasi yuz beradigan o'zgarishlarni atroflicha tavsiflashni talab etadi.

Ma'lumki, qo'shma gap sintaksisning yuqori sath birliklaridan bo'lib, qismlar o'rtasidagi semantik-sintaktik munosabatlar boshqa quyi sath birliklariga nisbatan o'ziga xos tarzda namoyon bo'ladi. Ergashgan qo'shma gaplar bir necha marotaba monografik tadqiqotlar uchun manba bo'ldi. Ushbu masala to'g'risida tadqiqotlarda, ta'lim bosqichlarida masalaning o'rganilishi sohasida turli tuman qarashlar, yondashuvlar yuzaga keldi. Ularni tahlil qilish va o'rganish mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

⁶ Каримов И.А. Мамлакатимизни модернизация қилиш ва фуқаролик жамияти барпо этиш - устувор мақсадимиздир -Тошкент: Ўзбекистон, 2010. 17-б.

⁷ Каримов И. Юксак маънавият – енгилмас куч. –Тошкент: Маънавият, 2008. 29-30 б.

Muammoning o'rganilganlik darajasi. Ergashgan qo'shma gaplar masalasi o'zbek tilshunosligida G'.Abdurahmonov, M.Asqarova, A.Berdialiev, R.Sayfullaevlar tomonidan monografik tahlil qilingan.⁸

BM ishining ilmiy-tadqiqot ishlari rejalari bilan bog'liqligi. Tadqiqot Nizomiy nomidagi TDPU o'zbek tilshunosligi kafedrasining «2012-2015 yillarga mo'ljallangan BMI mavzulari banki» istiqbol rejasi asosida amalga oshirildi.

Tadqiqotning maqsadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi ergashgan qo'shma gaplarning sintaktik qurilishi hamda mazmuniy xususiyatlarining tadqiq darajasini o'rganish va ta'lim bosqichlari dasturlarida uzviylik va uzluksizlik tamoyili asosida masalaning qo'yilishini qiyosiy o'rganib chiqishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari. Tadqiqotning bosh vazifasi sifatida ergashgan qo'shma gaplarning sintaktik-semantik xususiyatlarining o'zbek tilshunosligida o'rganilishini tadqiq qilish masalasi belgilandi. Shunga ko'ra tadqiqot ishini yoritish davomida:

- o'zbek tilshunosligida ergashgan qo'shma gaplar masalasining o'rganilish tarixini tadqiq qilish;
- ergashgan qo'shma gaplar masalasiga yondashuvlarni aniqlash;
- ergashgan qo'shma gap tasnifiy xususiyatlarini tadqiq qilish;
- dastur va darsliklarda ergashgan qo'shma gaplar masalasining qo'yilishini tadqiq qilish;
- ta'lim bosqichlarida ergashgan qo'shma gaplarni o'rganish masalalariga e'tibor qaratildi.

Tadqiqotning obyekti zamonaviy o'zbek yozuvchilarining nasriy asarlarida qo'llangan ergashgan qo'shma gaplar.

⁸ Абдурахмонов Ф. Қўшма гап синтаксиси. -Т.: Фан, 1964. Аскароро М. Ўзбек тилида эргашин формалари ва эргаш гаплар. -Т., 1966. Сайфуллаева Р.Р. Ҳозирги ўзбек тилида қўшма гапларнинг формал-функционал таҳлили. -Т., 1994. Бердиалиев А. Семантико-сигнификативная парадигматика и синтагматические отношения в конструкциях сложноподчинённого предложения в конструкциях сложноподчинённого предложения узбекского литературного языка. -Т., 1989.

Tadqiqotning predmeti ergashgan qo'shma gaplar semantikasi va sintaksisini tadqiq qilish.

Tadqiqotning metodologik asoslari va metodlari. Ishda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimovning ma'naviyat, ma'rifat, milliy va umumbashariy qadriyatlar to'g'risidagi fikr-mulohazalari, milliy til va madaniyatning rivojlanish tarixi, taraqqiy etish yo'llari haqidagi qarashlari, hamda ergashgan qo'shma gaplarga oid qilingan tadqiqotlar metodologik asos bo'lib xizmat qildi. Shuningdek, qiyosiy-tarixiy, tavsiflash, analiz va sintez, mantiqiylik kabi metodlar asosida tahlillar olib borildi.

Ishning ilmiy yangiligi. Ishda o'zbek tilshunosligida mavjud qarashlar asosida ergashgan qo'shma gaplarning o'rganilish tarixi tadqiq qilindi. Bunda:

- o'zbek tilshunosligida ergashgan qo'shma gaplar tasnifi masalasiga munosabat bildirildi;
- ergashgan qo'shma gaplarning tadqiq darajasi aniqlandi;
- monografik tadqiqotlarda ergashgan qo'shma gaplar xususiyatlari qiyosiy tadqiq qilindi;
- ta'lim bosqichlari dastur va darsliklarida ergashgan qo'shma gaplar masalasining qo'yilishi o'rganildi;

Tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati. Tadqiqotning ilmiy qimmati ergashgan qo'shma gaplar masalasi tadqiqining qiyosiy o'rganilishi bilan xarakterlanadi. Shuningdek, tadqiqotning xulosalari va tahlil materiallari o'zbek tilining sintaktik qurilishi taraqqiyoti masalalariga oydinlik kiritadi, uni o'rganishda manba bo'la oladi. Ta'lim bosqichlarida ergashgan qo'shma gaplar mavzusiga doir dars ishlanmalarini yaratishda amaliy material sifatida xizmat qiladi, o'zbek tilining sintaktik qurilishini o'rganishga bag'ishlangan amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda tadqiqot materiallaridan unumli foydalanish mumkin.

Tadqiqot natijalarining amaliyotga joriy qilinishi. BMI Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti O'zbek tilshunosligi kafedrasida qo'shma yig'ilishida muhokama qilinib, himoyaga tavsiya qilingan. Mavzu yuzasidan bitta ilmiy maqola nashr qilingan. Tadqiqot natijalari bo'yicha Mirobod tumanidagi 93-maktab pedagogik kengashida ma'ruza qilindi va ochiq dars o'tkazildi. (Ochiq dars ishlanmasi ilova qilinadi).

Ishning tuzilishi va hajmi. Bitiruv malakaviy ishi uch bob, umumiy xulosalar va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Ishning umumiy hajmi 85 sahifani tashkil qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2008.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. –Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari. –Toshkent: O'zbekiston, 2009.
4. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori.–Toshkent: Sharq, 1998.
5. Karimov I.A. Biz kelajagimizni o'z qo'limiz bilan quramiz.–Toshkent: O'zbekiston, 1999.
6. Abdurahmonov G'. Ajratilgan ikkinchi darajali bo'laklar.–Toshkent: O'zFA, 1995.
7. Abdurahmonov G'., Sulaymonov A., Xoliyorov H., Omonturdiyev J. Hozirgi o'zbek adabiy tili: Sintaksis. – Toshkent: O'qituvchi, 1979.
8. Abdurahmonov G'. Qo'shma gap sintaksisi. – Toshkent: O'qituvchi, 1964.
9. Abdurahmonov G'. O'zbek tili sintaksisida murakkab gaplar masalasiga doir // O'zbek tili adabiyoti masalalari. – Toshkent, 1962, № 3.
10. Akromov M. O'zbek tilida tuldiruvchi va hol. Filol. fan. nomz. ...diss. –Toshkent,1992.
11. Ashirboev S. Alisher Navoiyning nasriy asarlaridagi sodda gaplarning tarkibiy va ma'no xarakteristikasi. Filol. fan. d-ri. ...diss. – Toshkent, 1990.
12. Ashurova D., Ubaeva F., Boltaboeva H. Gapning uyushgan va ajratilgan bo'laklari. – Toshkent: O'zFA, 1962.

13. Bozorov O. O'zbek tilida darajalanish. Filol. fan. nomz. ...diss. – Toshkent, 1997.
14. Bozorov O. O'zbek tilida gapning kommunikativ (aktual) tuzilishi. Filol. fan. nomz. ...diss. – Toshkent, 2004.
15. Boltaboeva H. O'zbek tilida murakkab sodda gaplar. – Toshkent: Fan, 1969.
16. Boltaboeva H. Ajratilgan bo'laklar va ularning ma'no funksiyalari. – Farg'ona, 1957.
17. Boltaboeva H. Ajratilgan izohlovchilar. – Farg'ona, 1957.
18. Boltaboeva H. Hozirgi zamon adabiy tilida gapning ajratilgan izoh bo'laklari. Filol. fan. nomz. ...diss. – Toshkent, 1959.
19. Yo'ldoshev M. Badiiy matn lingvopoetikasi. – Toshkent: Fan, 2008.
20. Mamatov A. Ajratilgan ikkinchi darajali bo'laklar masalasiga doir. // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1973, № 2
21. Mamatov A. Gapning izohlama bo'laklari haqida // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1987, № 2.
22. Maskopov V. O'zbek tilida ilova konstruksiyalar haqida // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1970, № 6.
23. Mahmudov N. O'zbek tilidagi sodda gaplarda semantik-sintaktik asimmetriya. – Toshkent: O'qituvchi, 1984.
24. Mahmudov N. Presuppozitsiya va gap. // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1986, № 6.
25. Mirzaev M., Usmonov S., Rasulov I. O'zbek tili. – Toshkent: O'qituvchi, 1978.
26. Nurmonov A., Mahmudov N., Ahmedov., Solixo'jaeva S. O'zbek tilining mazmuniy sintaksisi. – Toshkent: Fan, 1992.
27. Nurmonov A. Tilni sistemali o'rganishda sintaksisning ayrim munozarali masalalari. // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1988, № 5.

28. Nurmonov A. Ko'makchili konstruksiyalar presuppozitsiyasi (-dan tashqari kons-yali) // O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent,1986; № 6.
29. Nurmonov A. Ko'p predikatli sodda gaplarda yarim predikatlik masalasi. // O'zbek tili va adabiyoti. –Toshkent, 1990, № 1.
30. Omonturdiyev J. Gap bo'laklarining struktura tiplariga nisbatan termin qo'llash masalasi. O'zbek tilining leksik, grafik xarakteristikasi. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 1988.
31. Omonturdiyev J. Hozirgi o'zbek adabiy tilidagi sodda gaplarda kesimning struktura jihatdan tiplari. – Toshkent: Fan, 1965.
32. Rasulov I. Sodda gap sintaksisi. Hozirgi zamon o'zbek adabiy tili kursidan medodik ko'rsatmalar va konspektiv kurs. – Toshkent: O'zbekiston Maorif ministriligi. 1980.
33. Sayfullaev A. Hozirgi o'zbek tilida kirish bo'laklar. – Toshkent: Fan, 1972.
34. Sayfullaev A. Hozirgi o'zbek adabiy tilida undalma. –Toshkent:Fan, 1988.
35. Sayfullaev A. O'zbek tilida sodda gap qurilishida uchinchi darajali bo'laklar. – Toshkent: Fan. 1977.
36. Saidova R. Ajratilgan izohlovchilar va ularning semantik – stilistik xususiyatlari. // O'zbek tili stilistikasi masalalari. – Toshkent, 1982.
37. Toshaliyev I. Hozirgi o'zbek adabiy tilida kiritma konstruksiyalar. – Toshkent: Fan, 1976.
38. Ubaeva F. Hol va to'ldiruvchining chegarasi masalasi // Tilshunoslik masalalari. Tosh DU, 2 qism, 501-son. 1976.
39. Hojiev A. Lingvistik terminlar izohli lug'ati. – Toshkent: O'qituvchi. 1985.
40. Xoliyorov H., Omonturdiyev J. Ajratilgan bo'lakka doir. O'zbek tilining leksik-grafik holatlari. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 1988.

41. Xoliqov H. Hozirgi o'zbek adabiy tilida murakkablashgan sodda gaplar uslubiyati. Filol. fan. nomz. ... diss. – Toshkent, 1993. – 134 b.
42. O'zbek tili grammatikasi. –Toshkent: Fan,1978.
43. G'afforov A. Hozirgi o'zbek tilida parsellyativ va ilovali qurilmalarning sintaktik derivatsiyasi. Filol. fan. nomz. ... diss. – Samarqand, 1997.
44. G'ulomov A. Sodda gap. – Toshkent: O'zFA, 1955.
45. G'ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. –Toshkent: O'qituvchi, 1965.
46. G'ulomov A. O'zbek tili sintaksisining ba'zi masalalari // O'zbek tili va adabiyoti. – Toshkent, 1968. - № 2.

Malakaviy ishga berilgan “O‘zbek tilshunosligi” kafedrası**XULOSASI**

Talaba Sobirova Dilnozaning prof.R.Yunusov rahbarligi ostidagi **“O‘zbek tilida subyektiv modallikning ifodalanishi”** mavzusidagi bitiruv malakaviy ishi ko‘rib chiqildi va bu ish O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2010-yil 9-iyundagi 225-sonli buyrug‘i bilan “Oliy o‘quv yurtlarida bakalavr bitiruv malakaviy ishini bajarishga qo‘yiladigan talablar”ga to‘liq javob beradi.

Davlat Attestatsion Komissiyasida ushbu ish himoyaga kiritilishi mumkin.

Asos: “O‘zbek tilshunosligi” kafedrasining 2013 yil 30 apreldagi 16-son bayonnomasi

Kafedra mudiri:

M. Saparniyazova

«30» Aprel 2012 yil

BITIRUV MALAKAVIY ISHI

MAVZU: O‘zbek tilida subyektiv modallikning ifodalanishi

DAK qarori:

5141100 - O‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi 401-guruh talabasi Sobirova

Dilnozaning “O‘zbek tilida subyektiv modallikning ifodalanishi”

Bitiruv malakaviy ishi «_____» ga baholansin.

«_____» _____ 2013 yil

DAK raisi:

N.Mahmudov

DAK kotibi:

A.Xolmonov

Битирув малакавий ишларни баҳолашнинг умумий мезонлари

1	BMIning umumiy tavsifi talaba tomonidan qay darajada yoritilganligi;	10
2	BMI ni yozishda talabanning masalaga mustaqil yondasha olganligi va turli ilmiy-nazariy fikrlarga shaxsiy munosabati	10
3	BMI dan chiqarilgan xulosalarning nazariy-amaliy ahamiyati	10
4	BMI mavzusidagi ilmiy yangiliklar	10
5	BMI mavzusining amaliyot bilan aloqasi va bog'liqligi	10
6	Ishning BMI larga qo'yiladigan talablarga moslik darajasi	30
7	BMI himoyasida talabanning masalani to'g'ri va aniq yoritib bera olish mahorati, ilmiy nutq madaniyati, axborot texnologiyalaridan to'g'ri va samarali foydalanganlik darajasi	20
JAMI:		100 ball

Quyidagi hollarda talabanning BMI 0 - 54% ball bilan baholanishi mumkin:

-talaba mavzuning mohiyati va ahamiyati, xususiyatlari to'g'risida tushunchaga ega bo'lmasligi;

-BMI ni oldiga qo'yilgan talablar darajasida bajara olmasa, ko'chirmakashlik bilan bajarilgan bo'lsa;

- juda ko'p imlo xatolarga yo'l qo'ysa;

-bitiruv malakaviy ishini himoya qila olmasa, ya'ni BMI himoyasida mavzuni bayon qilib bera olmasa, ish haqida o'z tushunchasiga ega bo'lmasa.

Tilshunoslik terminlarining o'zbekcha-inglizcha-ruscha lug'ati

A

- Автосемантик гап — Avtosemantic proposal - Автоссемантическое предложение
Автосемантик сўзлар — Avtosemantic words - Автосемантические слова
Агглотинатив тиллар — Agglutinative languages - Агглютинативные языки
Агентив маъно — Agentive value - Агентивное значение
Адабий меъёр — Literary norm - Литературная норма
Адабий тил — Literary language - Литературный язык
Ажратилган аниқловчи — Separate definition - Обособленное определение
Ажратилган бўлак — Detached member of the (proposal) - Обособленный член (предложения)
Ажратилган тўлдирувчи — Separate supplement - Обособленное дополнение
Ажратилган ҳол — Separate fact - Обособленное обстоятельство
Ажратилиш (ажралиш) — Isolation - Обособление
Айирув боғловчилари — Disjunctive - Разделительные союзы
Айирув-чекаралов юкламалари — Videlitelno-restrictive Particle - виделительно-Ограничительные частицы
Академик грамматика — Academic Grammar - Академическая грамматика
Актив лугат — The active vocabulary - Активный словарь
Актив нутқ органлари — Active body language - Активные органы речи
Акустик фонетика — Acoustic Phonetics- Акустическая фонетика
Алифбо — Alphabet - Алфавит
Альвеоляр ундошлар — Alveolar consonants - Альвеолярные согласные
Амалий тилшунослик — Applied Linguistics - Прикладное языкознание
Амалий услубият — Applied stylistics - Прикладная стилистика
Аморф тиллар — Amorphous Languages - Аморфные языки
Аналитик тиллар — Analytical languages - Аналитические языки
Аналитик усул — Analytical method - Аналитический способ
Аналитик шакл — Analytical form - Аналитическая форма
Аналитик қурилиш — Analytical system - Аналитический строй

Анафорик сўз — Anaphoric word - Анафорическое слово

Аниқ келаси замон — Perfect future time - Определенное будущее время

Аниқланмиш — Defined - Определяемое

Аниқлов боғловчилари — Identification unions - Определительные союзы

Аниқловчи- Definition — Определение

Аниқловчили алоқа - Attributive relationship — Атрибутивная связь

Аниқловчили бирикма - Attributive combination of — Атрибутивное сочетание

Аниқловчили муносабат - Attributive relation — Атрибутивное отношение

Аниқловчили синтагма - Attributive Syntagma — Атрибутивная синтагма

Аниқловчили тузилма - Attributive construction — Атрибутивная конструкция

Аниқ от - Specific noun — Конкретное существительное

Антик грамматика - Antique grammar — Античная грамматика

Антонимлар - Antonyms — Антонимы

Антропологик лингвистика - Anthropological Linguistics — Антропологическая лингвистика

Анъанавий тилшунослик - Traditional linguistics — Традиционное языкознание

Арготизмлар - Argotizmy — Арготизмы

Ареал лингвистика - Areal linguistics — Ареальная лингвистика

Артикуляцион база - Articulating base — Артикуляционная база

Артикуляция усули - Way to articulate — Способ артикуляции

Артикуляция ўрни -Place of articulation — Место артикуляции

Асиллабик товушлар - Asillabicheskie sounds — Асиллабические звуки

Аслий сифатлар - Qualitative adjectives — Качественные прилагательные

Асл кўмакчилар - Own postpositions — Собственные послелогои

Асос - the basis of word — Основа

Асос маъно - Generating value — Производящее значение

Ассоциатив грамматика - Associative grammar — Ассоциативная грамматика

Атов гап - Denominative sentence — Назывное предложение

Атрибутив алоқа - Attributive relationship — Атрибутивная связь

Атрибутив бирикма - Attributive phrase — Атрибутивное словосочетание
Атрибутив конструкция - Construction attributive — Атрибутивная конструкция
Атрибутив муносабат - Attributive relation — Атрибутивное отношение
Атрибутив шакл - Attributive form — Атрибутивная форма
Аффиксал антонимия - Affixal antonymy — Аффиксальная антонимия
Аффиксал морфема - Morpheme affixal — Аффиксальная морфема
Аффиксал омонимия - Affixal homonymy — Аффиксальная омонимия
Аффиксал синонимия - Affixal Synonymy — Аффиксальная синонимия
Аффиксал сўз ясалиши - Affixal derivation — Аффиксальное словообразование
Аффикснинг варианты - Option affix — Вариант аффикса

Б

Бадий услуб - Artistic style — Художественный стиль
Бажарувчи шахс - The subject of — Субъект действия
Байналмилал лексика - International vocabulary — Интернациональная лексика
Белгилаш олмошлари - Attributive pronouns — Определительные местоимения
Белгили - Registration — Оформленный
Белгили тушум келишиги - Drawing accusative — Оформленный винительный падеж
Белгили қаратқич келишиги - Designed genitive — Оформленный родительный падеж
Белгисиз - Unformed — Неоформленный
Белгисиз тушум келишиги - Unformed accusative — Неоформленный винительный падеж
Белгисиз қаратқич келишиги - Unformed genitive — Неоформленный родительный падеж
Бетараф лексика - Neutral vocabulary — Нейтральная лексика
Бинар оппозиция - The binary opposition — Бинарная оппозиция
Бир бўғинлилик - Monosyllabizm — Моносиллабизм

- Биргалик даража - Mutual pledge — Взаимный залог
- Биргалик нисбати - Mutual pledge — Взаимный залог
- Биргалик эргашиш - Subordination — Соподчинение
- Бирика олиш - Compatibility — Сочетаемость
- Бириктирув боғловчилари - Connecting unions — Соединительные союзы
- Биринчи шахс - First person — Первое лицо
- Бирлик (тил бирлиги) unit (a unit of language, language unit) — Единица (единица языка, языковая единица)
- Бирлик сон - Singular — Единственное число
- Бир маънолик - Monosemy — Однозначность, моносемия
- Бир таркибли гап - Odnosostavnoe proposal — Односоставное предложение
- Битишув алоқаси - Contiguity — Примыкание
- Бобо тил - Proto (tongue-base) — Праязык (язык—основа)
- Бош бўлаклар - The principal terms of the proposal — Главные члены предложения
- Бош гап - Main clause — Главное предложение
- Бош келишик - The main case, the nominative case — Основной падеж, именительный падеж
- Бош маъно - Original value — Исходное значение
- Бош нисбат - The main mortgage, pledge dsystvitelny — Основной залог, действительный залог
- Бош сўз - Header word — Заголовочное слово
- Бош урғу - Primary stress — Главное ударение
- Бошқарилувчи сўз - Control word — Управляемое слово
- Бошқарув алоқаси - Management — Управление
- Бошқарувчи сўз - Upravlyayushee word — Управляющее слово
- Бош ҳарф - Uppercase — Прописная буква
- Боғлама - Ligament — Связка
- Боғланган қўшма гап - Compound sentence — Сложносочиненное предложение
- Боғли маъно - Non-free value — Несвободное значение

- Боғли (кўчмас) урғу - Non-free stress — Несвободное ударение
- Боғловчисиз эргашган кўшма гап - Conjunctionless Us — Бессоюзное сложноподчиненное предложение
- Боғловчисиз кўшма гап - Conjunctionless Compound proposal — Бессоюзное сложное предложение
- Боғловчи сўз - Connective word — Союзное слово
- Буйруқ гап - Motive proposal - an imperative sentence, exclamatory sentence — Побудительное предложение — Повелительное предложение — Восклицательное предложение
- Буйруқ-истак майли - Imperative — Повелительное наклонение
- Буйруқ-хитоб ундовлари - Imperative interjection — Императивные междометия
- Бурун ундошлари - Nasal consonants — Носовые согласные
- Бўёқ - Painting — Окраска
- Бўёқдорлик - Coloring — Окрашенность
- Бўлишли-бўлишсизлик категорияси - Category of positivity and negativity — Категория положительности и отрицательности
- Бўлишли шакл - Positive form — Положительная форма
- Бўлишсизлик олмошлари - Negative pronouns — Отрицательные местоимения
- Бўлишсиз феъл - Negative verb — Отрицательный глагол
- Бўлишсиз шакл - Negative form — Отрицательная форма
- Бўғиз товуши - Guttural — Гортанный звук
- Бўғиз ундоши - Guttural consonant — Гортанный согласный
- Бўғин - Syllable — Слог
- Бўғин кўчириш - Carry the words — Перенос слова
- Бўғинли ёзув - Syllabary — Слоговое письмо

В

- Вергул - Comma — Запятая
- Воситали келишиқ - Oblique case — Косвенный падеж
- Воситали объект - The object kosvenny — Косвенный объект

Воситали тўлдирувчи - Indirect — Косвенное дополнение

Воситасиз тўлдирувчи - Direct object — Прямое дополнение

Восита тил - The intermediate language — Язык-посредник

Г

Гап - Proposal — Предложение

Гап бўлаклари - The sentence — Члены предложения

Гап бўлакларининг тартиби - The order of the sentence — Порядок членов предложения

Гапнинг актуал бўлиниши - Actual division offers — Актуальное членение предложения

Гапнинг вазибалари - Supply function — Функции предложения

Гапнинг грамматик (синтактик) тузилиши - Grammatical (syntactic) sentence structure

Communication of the sentence — Грамматическая (синтаксическая) структура предложения

Коммуникативные члены предложения

Грамматик алоқа - Grammaticheskaya Us — Грамматическая связь

Грамматик антонимия - Grammatical antonymy — Грамматическая антонимия

Грамматик категориялар - Grammatical category — Грамматические категории

Грамматик кесим - Grammatical predicate — Грамматическое сказуемое

Грамматик маъно - Grammatical meaning — Грамматическое значение

Грамматик омонимия - Grammatical homonymy — Грамматическая омонимия

Грамматик синонимия - Grammatical synonymy — Грамматическая синонимия

Грамматик сон - Grammatical number — Грамматическое число

Грамматик услубият - Grammatical style — Грамматическая стилистика

Грамматик шакл - Grammatical form — Грамматическая форма

Гумон олошлари - Indefinite pronouns — Неопределенные местоимения

Гумон юкламаси - Undefined particle — Неопределенная частица

Д

Даража категорияси - The category of degree (the degree of comparison)—
Категория степени (степени сравнения)

Даражали оппозиция - Gradual opposition-opposition —Градуальная оппозиция

Дарак гап - Declarative sentences —Повествовательное предложение

Денотатив маъно - Denotative meaning — Денотативное значение

Дескриптив лингвистика - Descriptive linguistics — Дескриптивная лингвистика

Диакритик белги - Diacritic — Диакритический знак

Диалектал луғат - Dialectal Dictionary — Диалектный словарь

Диалектологик атлас - Atlas dialectological — Диалектологический атлас

Диалектологик харита - Dialectological map —Диалектологическая карта

Динамик урғу - Dynamic stress (force accent)—Динамическое ударение
(силовое ударение)

Дистант ассимиляция - Distant Assimilation — Дистантная ассимиляция

Дистант диссимиляция - Distance dissimilation — Дистантная диссимиляция

Дистант холат - Distant position — Дистантное положение

Дистрибутив метод - The method of distribution — Дистрибутивный метод

Диффуз товушлар - Diffuse sound — Диффузные звуки

Дона сон - Custom-made numerals— Штучные числительные

Е

Етакчи феъл - The main verb, main verb — Главный глагол, основной глагол

Ёзма нутк - Written language — Письменная речь

Ёзув - Letter — Письмо

Ёйик гап - Common proposal — Распространенное предложение

Жамловчи от - The collective noun — Собирательное существительное

Жамловчи сон - Collective numeral —Собирательное числительное

жаранглилик - Voicing— Звонкость

Жарангли ундошлар - Voiced consonants — Звонкие согласные

Жарангсизлик - Deafness — Глухость

Жарангсиз ундошлар - Voiceless consonants — Глухие согласные

Жонли тил - A living language — Живой язык

Жуфт сон - Fresh numeral — Парное числительное

Жуфт сўз - Pairs word — Парное слово

Жуфт ундошлар - Paired consonants — Парные согласные

Жўналиш келишиги - Napravitelny case — Направительный падеж

Замон категорияси - The category of time — Категория времени

Зидлов боғловчилари - Adversative conjunctions — Противительные союзы

Ибора - Expression, phraseological unit — Выражение, фразеологическая единица

Идеографик ёзув - Ideographic writing — Идеографическое письмо

Идеографик синонимлар - Ideographic synonyms — Идеографические синонимы

Идиоматик иборалар - Idiomatic expressions — Идиоматические выражения

Ижро майли - Indicative mood — Изъявительное наклонение

Ижтимоий диалект - Social dialect — Социальный диалект

Изоҳли луғат - Dictionary — Толковый словарь

Изоҳловчи - Annex — Приложение

Иккиланиш - Doubling — Удвоение

Икки нуқта - Colon — Двоеточие

Иккинчи даражали бўлақлар - Secondary members offer — Второстепенные члены предложения

Иккинчи даражали ургу - Secondary stress — Второстепенное ударение

Иккинчи шахс - The second person — Второе лицо

Икки таркибли гап - The two-part proposal — Двусоставное предложение

Илмий услуб - Scientific style — Научный стиль

Имло - Orthography, spelling — Орфография, правописание

Имло луғати - The spelling dictionary — Орфографический словарь

Инкор боғловчилари - Negative associations — Отрицательные союзы

Инкор сўзлар - Negative words — Отрицательные слова

Инкор шакли - Negative form — Отрицательная форма

Интеллектуал гап - Intelligent proposal — Интеллектуальное предложение

Интеллектуал нутқ - Intellectual speech — Интеллектуальная речь

Интенсив шакл - Intensive form of — Интенсивная форма

Й

Йиғиқ гап - Non-proliferation proposal — Нераспространенное предложение

К

Калькалаш - Tracing — Калькирование

Каммахсул аффикслар - Unproductive affixes — Малопродуктивные аффиксы

Касб-хунар лексикаси - Professional vocabulary — Профессиональная лексика

Категориал маъно - Categorical value — Категориальное значение

Категориал шакл - Categorical form — Категориальная форма

Келаси замон - Future tense — Будущее время

Келишиқ категорияси - Category of case — Категория падежа

Келишиқли бошқарув - Case management — Падежное управление

Келишиқли тузилма - Case design — Падежная конструкция

Киноя - The irony — Ирония

Киритма гап - Insert offer — Вставное предложение

Киритма сўз - Expletive — Вставное слово

Киритма тузилма - Plug-in design — Вставная конструкция

Кишилиқ олмошлари - Personal pronouns — Личные местоимения

Коммуникатив бирлик - Communicative unit — Коммуникативная единица

Компонент таҳлил - Component analysis — Компонентный анализ

Коннотатив маъно - Connotative meanings — Коннотативное значение

Дистрибуция - Distribution — Дистрибуция

Кучли позиция - Strong position — Сильная позиция

Кучсиз позиция - Weak position — Слабая позиция

Кўмакчилар - Postpositions — Послелogi

Кўмакчи феъл - Auxiliary verb — Вспомогательный глагол

Кўплиқ сон (кўплиқ) - Plural — Множественное число

Куп маънолилик - Polysemy, polysemy — Многозначность, полисемия

Курсатиш олмоши - Demonstrative — Указательное местоимение

Курсаткич - Index — Показатель

Кучим - Trails — Троп

Кучириш - Transfer — Перенос

Кучирма гап - Direct speech — Прямая речь

Кучма маъно - Perenosnos value — Переносное значение

Кучма ургу - Portable stress — Переносное ударение

Л

Лабланган унлилар - Labialized vowels — Лабиализованные гласные

Лабланиш - Labial, labialization — Огубление, лабиализация

Лаҳжа - Adverb — Наречие

Лексик антонимия - Lexical antonymy — Лексическая антонимия

Лексик бирлик - Lexical unit — Лексическая единица

Калька - Vellum — Калька

Лингвистик география - Linguistic geography — Лингвистическая география

Лингвистик иқтисод - Linguistic economy — Лингвистическая экономия

Лингвистик луғат - Linguistic Dictionary — Лингвистический словарь

Лингвистик таҳлил - Linguistic analysis — Лингвистический анализ

Луғатчилик - Lexicography — Лексикография

М

Мавҳум от - Abstract noun — Отвлеченное существительное

Мажоз - Allegory — Аллегория

Мажҳул нисбат - Passive voice — Страдательный залог

Майл категорияси - Category of mood — Категория наклонения

Мантикий субъект - The logical subject — Логический субъект

Мантикий ургу - Logical stress — Логическое ударение

Матал - Proverb — Поговорка

Математик лингвистика - Mathematical linguistics — Математическая лингвистика

Матн - Text — Текст

Матний маъно - Contextual meaning — Контекстуальное значение

Модаллик - Modality — Модальность

Модаллик категорияси - The category of modality — Категория модальности

Модал маъно - Modal meaning — Модальное значение

Модал сўз - Modal word — Модальное слово

Морфологик қайта бўлиниш - Morphological reexpansion — Морфологическое переразложение

Мослашув алоқаси - Harmonization — Согласование

Муаллиф гапи - Author's sentence — Авторская речь

Мустақил сўзлар - Significant words — Знаменательные слова

Муқобил бирлик - Option, the equivalent — Вариант, эквивалент

Н

Натуралистик оқим - Naturalistic direction — Натуралистическое направление

Нисбат категорияси - Category of collateral — Категория залога

Нисбий сўз - Correlative word — Соотносительное слово

Нокатегориал форма - The form uncategorized — Некатегориальная форма

Нолисоний омиллар - Extralinguistic factors — Экстралингвистические факторы

Ноль кўрсаткичи аффикс - Zero affix — Нулевой аффикс

Номлаш вазифаси - Nominative function — Номинативная функция

Номлаш - Nomination — Номинация

Нутқ - Speech system — Речь

Нутқ аппарати - Vocal apparatus — Речевой аппарат

Нутқ бирлиги - A unit of speech — Единица речи

Нутқий алоқа бирлиги - Communicative unit — Коммуникативная единица

Нутқий алоқа вазифаси - Communicative function — Коммуникативная функция

Нутқ маданияти - Speech culture — Культура речи

Нутқ услублари - Styles of speech — Стили речи

Нутқ феъллари - Verbs of speech — Глаголы речи

О

Объектли муносабат - Object relations — Объектное отношение

Объектли феъл - Object verb, transitive verb — Объектный глагол, переходный глагол

Объектсиз феъл - Intransitive verb — Безобъектный глагол, непереходный глагол

Овоз - Voice — Голос

Одатдаги тартиб - Usual order — Обычный порядок

Окказионализм - Occasionalism — Окказионализм

Окказионал маъно - Occasional value — Окказиональное значение

Олд кўшимча - Prefix — Префикс

Олмош - Pronoun — Местоимение

Омографлар - Homographs — Омографы

Омоморфемалар - Omomorfemy — Омоморфемы

Омонимлар - Homonyms — Омонимы

Омофонлар - Homophones — Омофоны

Оморформалар - Omoformy — Омоформы

Она тили - Native language — Родной язык

Ортикчалик - Pleonasm — Плеоназм

Орттирма даража - Superlative — Превосходная степень

Орттирма ннсбат - Incentive bail — Побудительный залог

От - noun — Имя существительное

От бошқаруви - Noun management — Именное управление

От-кесим - Noun predicate — Именное сказуемое

От кўмакчилар - Official names — Служебные имена

Отлашиш - Substantivization — Субстантивация

Отнинг функционал шакллари - Funktsionalnys name form —

Функциональные формы имени

Очиқ бўғин - Open syllable — Открытый слог

Оғзаки нутқ - Speaking — Устная речь

П

Пайт равиши - Adverb of time — Наречие времени

Пайт эргаш гап - Subordinate clause of time — Придаточное предложение времени

Пайт холи - Circumstance of time — Обстоятельство времени

Палатал товуш - Palatal sound — Палатальный звук

Парадигматик муносабат - Paradigmatic series — Парадигматическое отношение
Парадигматик катор - Paradigmatic relations paradigmatics kator —

Парадигматический ряд

Паронимлар - Paronyms — Паронимы

Перцептив вазифа - Perceptive function — Перцептивная функция

Пиктографик ёзув - Picture-writing — Пиктографическое письмо

Полисинтетик тиллар - Polysynthetic languages — Полисинтетические языки

Политоник ургу - Polytonic stress — Политоническое ударение

Портловчи ундош - Explosive — Взрывной согласный

Поэтик лексика - A poetic vocabulary — Поэтическая лексика

Предикатив алоқа - Predicative relation — Предикативная связь

Предикатив бирикма - Predicative combination — Предикативное сочетание

Предикативлик - Predicativity — Предикативность

Предикатив муносабат - Predicative relation — Предикативное отношение

Прогрессив ассимиляция - A progressive assimilation — Прогрессивная ассимиляция

Профсссионал лексика - A professional vocabulary — Профессиональная лексика

Публицистик услуб - Journalistic style — Публицистический стиль

- Синтетик тиллар - Synthetic language — Синтетические языки
- Синтетик усул - A synthetic method — Синтетический способ
- Синтетик шакл - Synthetic form — Синтетическая форма
- Сиргалувчи ундошлар - Slotted, flow consonants — Щелевые, проточные согласные
- Сифат - Adjective — Имя прилагательное
- Сифатдош - Communion — Причастие
- Сифатдош ўрам - Participial turnover — Причастный оборот
- Сифатлашиш - Adjectival — Адъективация
- Содда гап - A simple sentence — Простое предложение
- Содда кесим - Simple predicate — Простое сказуемое
- Соддалашиш - Simplicity of — Опрощение
- Структурал лингвистика - Structural Linguistics — Структуральная лингвистика
- Субъектив баҳо шакли - Form of subjective evaluation — Форма субъективной оценки
- Сунъий тил - An artificial language — Искусственный язык
- Устсегмент - Supersegment — Суперсегмент
- Сўз бирикмаси - Phrase — Словосочетание
- Сўз-гап - The word-sentence — Слово-предложение
- Сўз кўчириш - Carry the words — Перенос слова
- Сўзларнинг турғун бирикмаси - Stable phrase — Устойчивое словосочетание
- Сўзларнинг эркин боғланмаси - Free combination of words — Свободное сочетание слов
- Сўзлашув нутқи - Conversation — Разговорная речь
- Сўзлашув нутқи лексикаси - Vocabulary conversational speech — Лексика разговорной речи
- Сўзлашув услуби - Conversational style — Разговорный стиль

- Синтетик тиллар - Synthetic language — Синтетические языки
- Синтетик усул - A synthetic method — Синтетический способ
- Синтетик шакл - Synthetic form — Синтетическая форма
- Сиргалувчи ундошлар - Slotted, flow consonants — Щелевые, проточные согласные
- Сифат - Adjective — Имя прилагательное
- Сифатдош - Communion — Причастие
- Сифатдош ўрам - Participial turnover — Причастный оборот
- Сифатлашиш - Adjectival — Адъективация
- Содда гап - A simple sentence — Простое предложение
- Содда кесим - Simple predicate — Простое сказуемое
- Соддалашиш - Simplicity of — Опрощение
- Структурал лингвистика - Structural Linguistics — Структуральная лингвистика
- Субъектив баҳо шакли - Form of subjective evaluation — Форма субъективной оценки
- Сунъий тил - An artificial language — Искусственный язык
- Устсегмент- Supersegment — Суперсегмент
- Сўз бирикмаси - Phrase — Словосочетание
- Сўз-гап - The word-sentence — Слово-предложение
- Сўз кўчириш - Carry the words — Перенос слова
- Сўзларнинг турфун бирикмаси - Stable phrase — Устойчивое словосочетание
- Сўзларнинг эркин боғланмаси - Free combination of words — Свободное сочетание слов
- Сўзлашув нутқи - Conversation — Разговорная речь
- Сўзлашув нутқи лексикаси - Vocabulary conversational speech — Лексика разговорной речи
- Сўзлашув услуби - Conversational style — Разговорный стиль

Сўзнинг морфологик тузилиши - Morphological structure of words —

Морфологическая структура слова Сўзнинг номлаш вазифаси - Nominative function words — Номинативная функция слова

Сўзнинг семантик тузилиши - Semantic structure of words — Семантическая структура слова

Сўз ясалиши - Word formation — Словообразование

Сўз ясалиш модели - Derivational model — Словообразовательная модель

Сўз ясалиш меъёри - Derivational rule — Словообразовательная норма

Сўз ясовчи аффикс - Derivational affix — Словообразовательный аффикс

Сўз ўйини - A play on words — Игра слов

Сўнг жойлашув - Postposition — Постпозиция

Суффикс - Suffix (Postfix) — Суффикс (постфикс)

Сўрок - Question — Вопрос

Сўрок белгиси - Question mark — Вопросительный знак

Сўрок гап - Interrogative sentence — Вопросительное предложение

Сўрок олмошлари - Interrogative pronouns — Вопросительные местоимения

Сўрок юкламалари - Interrogative particle — Вопросительные частицы

Т

Табиий тил - A natural language — Естественный язык

Тавсифий грамматика - Descriptive Grammar — Описательная грамматика

Тавсифий диалектология - Descriptive dialectology — Описательная диалектология

Такрор - Repeat — Повтор

Такрорий сўз - Re-word — Повторное слово

Такрорланувчи боғловчилар - Repeated alliances — Повторяющиеся союзы

Талаффуз - Pronounce — Произношение

Талаффуз меъёри - Pronunciation norm — Произносительная норма

Тарз равиши - Adverb of manner — Наречие образа действия

Тарз холи - Adverb of manner — Обстоятельство образа

Тарихий грамматика - Historical Grammar — Историческая грамматика

Тарихий диалектология - Historical dialectology — Историческая диалектология
 Тарихий сўз - Historicism — Историзм
 Тартиб - Procedure — Порядок
 Тартиб сонлар - Ordinal numbers — Порядковые числительные
 Тасвирий сўз - Visual word — Изобразительное слово
 Ташқи омиллар - External factors — Внешние факторы
 Таклид сўз - Imitative word — Подражательное слово-
 Таҳлил - Analysis — Анализ
 Тенг алоқа - Coordinative bond — Сочинительная связь
 Тенг боғловчилар - Coordinate conjunction — Сочинительные союзы
 Терминологик лексика - Terminological lexicon — Терминологическая лексика
 Терминологик луғат - Terminological dictionary — терминологический словарь
 Тил - Language — Язык
 Тил бирлиги - A unit of language — Единица языка
 Тилларнинг генеалогик таснифи - Genealogical classification Languages —
 Генеалогическая классификация языков
 Тилларнинг типологик таснифи - Typological classification of languages —
 Типологическая классификация языков
 Тиллар оиласи - A family of languages — Семья языков
 Тилнинг луғат таркиби - The vocabulary of a language — Словарный состав
 языка
 Тилшунослик - Linguistics — Языкознание
 Тилшуносликка кириш - Introduction to Linguistics — Введение в языкознание
 Тобе алоқа - Subordinate relationship — Подчинительная связь
 Тобе алоқали тузилма - Subordinate design — Подчинительная конструкция
 Тобеланиш - Subordination — Подчинение
 Тобе сўз - Subordinate word — Подчиненное слово
 Тобе қисм - The subordinate component — Подчиненный компонент
 Товуш - Sound — Звук
 комбинатор ўзгариш - Combinatorial change — Комбинаторное изменение

Позцион ўзгариш - Point change — Позиционное изменение
 Товуш тембри - The timbre of sound — Тембр звука
 Структура - Structure — Структура
 Туслаиш - Verb — Спряжение
 Тусланишли феъл - Personal verb — Личный глагол
 Тусланишсиз феъл - Impersonal verb — Неличный глагол
 Тушум келишиги - Accusative — Винительный падеж
 Тўлдирувчи - Supplement — Дополнение
 Ассимиляция - Assimilation — Ассимиляция
 Тўлик гап - Full proposal — Полное предложение
 Тўликсиз гап - Incomplete sentence — Неполное предложение
 Тўликсиз феъл - Defective — Недостаточный глагол
 Тўсиқсизлик ҳоли - A circumstance concessive — Обстоятельство уступительное
 Тўхтап - Pause — Пауза

У

Узуал маъно - Meaning of usual — Узуальное значение
 Умумий тилшунослик - General Linguistics — Общее языкознание
 Умумлаштирувчи бўлак - A general term — Обобщающий член
 Умумлаштирувчи сўз - A general word — Обобщающее слово
 Ундалма - treatment — обращение
 Ундаш гап, вокатив гап - Vocative sentence — Вокативное предложение
 Ундов - Interjection — Междометие
 Ундов белгиси - Exclamation mark — Восклицательный знак
 Ундов гап - Motive proposal — Побудительное предложение
 Услуб - Style — Стиль
 Услубий белги - Stylistic feature — Стилистический признак
 Услубий бўёқ - Stylistic coloring — Стилистическая окраска
 Услубий меъёр - Stylistic norm — Стилистическая норма
 Услубий синонимлар - Stylistic synonyms — Стилистические синонимы
 Услубият - Stylistics — Стилистика

Услужунослик - Stylistics — Стилистика

Учинчи шахс - Third person — Третье лицо

Уюшиқ аниқловчилар - A uniform definition — Однородные определения

Уюшиқ бўлақлар - Homogeneous terms — Однородные члены

Уюшиқ кесимлар - Homogeneous predicates — Однородные сказуемые

Ф

Фарқлаш вазифаси - Differential function — Дифференциальная функция

Фарқловчи сема - Differential sema — Дифференциальная сема

Феъл - Verb — Глагол

Феъл бошқаруви - Verbal control — Глагольное управление

Феъл замони - Tense — Время глагола

Феъл-кесим - Verbal predicate — Глагольное сказуемое

Феъл кўмакчилар - Verbal postpositions — Отглагольные послелоги

Феъл майли - Mood of the verb — Наклонение глагола

Транскрипция - Transcription—Транскрипция

Фонетик меъёр - Fonetie rate — Фонетическая норма

Фонетик транскрипция - A phonetic transcription — Фонетическая транскрипция

Фонетик ўзгаришлар - Phonetic change — Фонетические изменения

Фонологик бирлик - Phonological unit— Фонологическая единица

Фонологик оппозиция - Phonological opposition — Фонологическая оппозиция

Фонологик позиция - The position of the phonological — Фонологическая позиция

Фонологик тизим - Phonological system — Фонологическая система

Формал грамматика - Formal grammar — Формальная грамматика

Фразеологик бирлик - Phraseological unit — Фразеологическая единица

Х

Халқаро тил - The international language — Международный язык

Халқ этимологияси - Folk etymology — Народная этимология

Хат боши, абзац - Paragraph — Абзац

Хослик шакли - Form of affiliation — Форма принадлежности

Хусусий тилшунослик - Private Linguistics — Частное языкознание

Ч

Частота - The frequency of — Частота

Частотали луғат - Frequency Dictionary — Частотный словарь

Чегара шакли - Form of limit — Форма предела

Чет сўзлар - Foreign words — Иностранные слова

Чизикча - Nurphen — Дефис

Чиқиш келишиги - The source case — Исходный падеж

Чоғиштирма грамматика - Comparative Grammar — Сравнительная грамматика

Чоғиштирув боғловчилари - Comparative unions — Сравнительные союзы

Шакл ясалиши - Shaping — Формообразование

Аналитик усул - Analytical method — Аналитический способ

Шартли майл - Due to the inclination — Обусловленное наклонение

Шарт юкламалари - Conditional particle — Условные частицы

Шахси аниқ гап - Specifically, a private offer — Определенно-личное предложение

Шахси номаълум гап -Indefinite-personal sentences—Неопределенно-личное предложение

Шахссиз гап - Impersonal sentence — Безличное предложение

Шахссиз феъл - Impersonal verb — Безличный глагол

Шахс-сон категорияси - Category of person and number — Категория лица и числа

Шева - Talk — Говор

Э

Эга - The subject — Подлежащее

Эгалик категорияси - The category of membership — Категория принадлежности

Экспериментал фонетика - Experimental Phonetics — Экспериментальная фонетика
 Экспрессив лексика - The expressive vocabulary — Экспрессивная лексика
 Экспрессивлик - Expressiveness — Экспрессивность
 Экспрессив шакл - Expressive form — Экспрессивная форма
 Экстралингвистик омиллар - Extralinguistic factors — Экстралингвистические факторы
 Эллиптик гап - Elliptical sentence — Эллиптическое предложение
 Эмоционал гап - emotional sentence — Эмоциональное предложение
 Эмоционал нутқ - emotional speech — Эмоциональная речь
 Эмоционал-экспрессив бۆёк - Emotionally-expressive painting — Эмоционально-экспрессивная окраска
 Эмоционально-экспрессивная окраска Эмфатик урғу - Emphatic stress — Эмфатическое ударение
 Энциклопедик луғат - Encyclopedic Dictionary — Энциклопедический словарь
 Этимологик луғат - Etymological Dictionary — Этимологический словарь
 Этимологик таҳлил - etymological analysis — Этимологический анализ
 Фонетик- Phonetics, Phonetic -Фонетическая
 Лексик- Lexical -Лексическая
 Морфологик- Morphological -Морфологическая
 Синтактик тежамлилик - Syntactic economy -Синтаксическая экономия
 Плеоназм- pleonasm -Плеоназм
 Тавтология- Tautology -Тавтология
 Эллипсис- Ellipsis -Эллипсис
 Метонимия- Metonymy -Метонимия
 Синекдоха- Synecdoche -Синекдоха
 Ажратилган бўлақлар- Isolated member -Обособленный член
 Стилистик бۆёк- Stylistic coloring -Стилистическая окраска
 Ситуация- Situation -Ситуация
 Контекст- Context -Контекст
 Имплицит- Implied -Имплицит

Эксплицит- Eksplitsit -Эксплицит
Синтаксис- Syntax- Синтаксис
Субъект- Subject -Субъект
Предикат- Predicate- Предикат-
Предикативлик- Predicative -Предикативность
Аниқловчи- Definition -Определение
Тўлдирувчи- Addition -Дополнение
Ҳол- Circumstance -Обстоятельство
Содда гап- Simple sentence -Простое предложение
Қўшма гап- Complex sentence -Сложное предложение
Боғловчи- Union -союз
Кириш сўз- Opening remarks -Вводное слово
Киритма- Intercalated structure -Вставочная конструкция
Тема- Theme -Тема
Рема- rem -Рема
Окказионализм- Occasionalism - Окказионализм
Неологизм- Neologism -Неологизм
Меъёр (норма) - Norm -Норма
Тил ва нутқ - Language and speech -Язык и речь
Синхрон - Syn -Синхрон
Диахрон - Diachronic -Диахрон
Синонимия - Synonymy - Синонимия
Антонимия- Antonymy -Антонимия
Омонимия- Homonymy -Омонимия
Лингвопоэтика- Lingvopoetic -Лингвопоэтика
Бадий матн- Artistic text -Художественный текст
Нобадий матн- Non-fiction -Нехудожественный текст
Фонографик воситалар- Phonographic means -Фонографические средства
Суперсинтактик бутунлик- Supersyntactic whole -Суперсинтаксическое целое
Абзац- Paragraph -Абзац

Микроматн- Minitekst -Минитекст
Макроматн- Maksitekst -Макситекст
Гап бўлаклари тартиби- Order parts proposals -Порядок членв предложения
Дескрипция- The description -Дескрипция
Оппозитив воситалар- Opposite tools -Оппозитивные средства
Оппозитив қурилмалар- Opposite design -Оппозитивные конструкции
Система- System -Система
Семантика- Semantics -Семантика
Компонент таҳлил- Component analysis -Компонентный анализ
Бирлаштирувчи сема- Sema integral -Интегральная сема
фарқловчи сема- Sema differential -Дифференциальная сема
Лексик-семантик гуруҳ- Lexical-semantic group -Лексико-семантическая группа
Семантик майдон- Semantic field -Семантическое поле
Денотатив маъно- Denotations meaning - Денотатив значение
Коннотатив маъно - Connotations meaning - Коннотатив значение
Валентлик- Valence -Валентность
Семантик валентлик- Semantic equivalence -Семантическая валентность
Агенс- Agent -Агенс
Пациенс- Patient -Пациенс
Локалис- Lokalis -Локалис
Актант- Astant -Актант
Синтактик вазифа- Syntactic function -Синтаксическая функция
Симметрия(мослик)- Symmetry -Симметрия
Асимметрия (номослик)- Asymmetry -Асимметрия
Каузация- Causation -Каузация
Инвариант- Invariant -Инвариант
Вариант- Option -Вариант
Дифференциал белги- Differential feature-Дифференциальный признак
Интеграл белги- Integral criterion -Интегральный признак
Парадигматика- Paradigmatics - Парадигматика

Синтагматика- Syntagmatics -Синтагматика
Зидланиш- Opposition -Оппозиция
Комбинатор вариант- Combinatorial variant -Комбинаторный вариант
Позицион вариант- Position option -Позиционный вариант
Семема- Sememe -Семема
Номема- Nomema -Номема
Синтактик сатх- Syntactic level -Синтаксический уровень
Синтактик бирлик- Syntactic unit -Синтаксическая единица
Синтактик курилма- Syntax -Синтаксическая конструкция
Морфема- Morpheme -Морфема
Кўшимча- Affix -Аффикс
Шева- Talk -Говоры
Унли- Vowels -Гласные
Ундош- Consonant -Согласные
Фонема- Phoneme -Фонема
Товуш- -Sound -Звук
Лексик маъно - Lexical meaning -Лексическое значение
Грамматик маъно- Grammatical meaning -Грамматическое значение
Феъл- Verb -Глагол
Рашишдош- Gerund -Деепричастие
Грамматик категория- Grammatical category -Грамматическая категория
Гап- Proposal -Предложение
Жумла- Sentence -Высказывание
Сўз ясалиши- Derivation -Словообразование
Контекст- Context -Контекст
Сон- Numeral -Числительное
Келаси замон- - Future tense -Будущее время
Сифат- - Adjective -Прилагательное
Ўрин равишлари- Adverbs of place -Наречия места
Пайт равишлари- - Adverbs of time -Наречия времени

**NIZOMIY NOMIDAGI TDPU O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI YO'NALISHI
BO'YICHA BMI MAVZULARI BANKI**

O'zbek tilshunosligi kafedrasida bo'yicha BMI mavzulari banki

Mavzu	Ilmiy rahbar
"Alpomish" dostonida taqlidiy so'zlar va taqlid o'zakli fe'llarning semantik-stilistik xususiyatlari	N.Mahmudov Prof.
Sifat va ravishlarning aniqlovchi vazifasida kelishi va so'z turkumi muammosi	N.Mahmudov Prof.
Sifat va ravishlarning hol vazifasida kelishi va so'z turkumi muammosi	N.Mahmudov Prof.
Shart munosabatining maqollarda ifodalanishi	N.Mahmudov Prof.
Badiiy matndagi o'xshatishlarning semantik-sintaktik xususiyatlari	N.Mahmudov Prof.
Qo'shma gaplarning sodda gaplarga transformatsiyalanishidagi semantik-sintaktik jarayonlari	N.Mahmudov Prof.
Badiiy nutqda okkozional so'zlar.	N.Mahmudov Prof.
So'roq gaplarning semantikasi va sintaksisi	N.Mahmudov Prof.
Badiiy matnda dialektizmlar (N.Aminov asarlari misolida)	N.Mahmudov Prof.
Badiiy matnda chegaralangan leksika (Said Ahmad asarlari misolida)	N.Mahmudov Prof.
Badiiy matnda sifatlarning daraja kategoriyasi	N.Mahmudov Prof.
Tarixiy badiiy matnlarda hisob so'zlari	N.Mahmudov Prof.
She'riy nutqda ot kesimli gaplar	N.Mahmudov Prof.
O'zbek tilida gapning kommunikativ turlari	N.Mahmudov Prof.
O'zbek tilida buyruqning ifodalanishi	N.Mahmudov Prof.
O'zbek tilida emotsionallikning ifodalanishi	N.Mahmudov Prof.
Murakkablashgan sodda gaplar	N.Mahmudov Prof.
Okkozionalizmlarning lingvopoetik xususiyatlari	N.Mahmudov Prof.
O'zbek tilining Xorazm shevasi frazemalari	H.Jamolxonov Prof.
Mustaqillik yillari hikoyalarning til xususiyatlari	H.Jamolxonov Prof.
O'zbek lug'atchiligi tarixi	H.Jamolxonov Prof.
"Rang-tus" ma'noli leksemalarning semantik tadqiqi	H.Jamolxonov Prof.
Bog'dorchilikka oid leksemalarning semantik tadqiqi	H.Jamolxonov

Tasviriy va taqlidiy soʻzlardan yangi soʻz yasashining oʻziga xos xususiyatlari	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Soʻroq olmoshlarining semantik-sintaktik xususiyatlari	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Tabu va metaforik topishmoqlar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Tohir Malikning "Shaytanat" asarida emotsional gaplar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Sodda gaplarning propositiv aspekti	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Qoʻshma gaplarning propositiv aspekti	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida shart mayli shaklli birliklarning sintaktik xususiyatlari	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek xalq topishmoqlarida qoʻshma gaplar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek xalq topishmoqlarida atov birliklar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida funksional koʻmakchilar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida nofunktsional gap boʻlaklari	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida ilova konstruksiyalar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida murakkab qoʻshma gaplar	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida bogʻlovchisiz qoʻshma gaplar semantikasi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida ayiruv bogʻlovchilari semantikasi va sintaksisi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida birlitiruv bogʻlovchilari semantikasi va sintaksisi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida emotsionallikning ifodalanishi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
N.Mahmudov va oʻzbek tilshunosligi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Gapning grammatik shaxs kategoriyasi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Gap semantikasi tadqiqi tarixi. (Bibliografik tahlil)	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Koʻchirma gap va oʻzlashtirma gap transformatsiyasining uslubiy xususiyatlari	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek tilida oʻrin maʼnoli birliklar semantikasi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Oʻzbek xalq maqollarining sotsiopragmatik tadqiqi	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Poetik nutqda aktual boʻlaklanish	M.Saparniyozova F.f.n.dots
I.Karimovning "Yuksak maʼnaviyat - yengilmas kuch" asarining lingvistik xususiyatlari.	M.Saparniyozova F.f.n.dots
Fitratning "Naqv" asari va gap boʻlaklari muammosi.	M.Saparniyozova

	F.f.n.dots
A.Qodiriyning "O'tkan kunlar" asarida to'liqsiz gaplar	M.Rahmatov F.f.n.dots
Alisher Navoiy asarlarida qo'llangan tarixiy so'zlar	M.Rahmatov F.f.n.dots
"Qisasi Rabg'uziy" asarida qo'shma gaplar	M.Rahmatov F.f.n.dots
Alisher Navoiy g'azallarida sifatdoshlarning grammatik xususiyatlari	M.Rahmatov F.f.n.dots
Alisher Navoiy g'azallarida sinonimlar	M.Rahmatov F.f.n.dots
Alisher Navoiy g'azallarida frazeologizmlar	M.Rahmatov F.f.n.dots
"Devoni Munis" ning leksik-semantik xususiyatlari"	M.Rahmatov F.f.n.dots
To bog'lovchisining sintaktik-semantik xususiyatlari	M.Rahmatov F.f.n.dots
O'zbek tilida undoshlar taraqqiyoti	M.Rahmatov F.f.n.dots
"Boburnoma" asarida sodda gaplar	M.Rahmatov F.f.n.dots
Qo'shma gaplarning bog'lanish usullari (A.Navoiy nasriy asarlari misolida)	M.Rahmatov F.f.n.dots
O'zbek tilida shart mayli taraqqiyoti	M.Rahmatov F.f.n.dots
Ashurali Zohiriy - lug'atshunos	M.Rahmatov F.f.n.dots
"Sangloh" – tilshunoslik asari sifatida	M.Rahmatov F.f.n.dots
So'z turkumlari konversiyasi	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida hayvon nomlarining shaxs tavsifi ma'nolari	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida nominativ birliklarda konnotativ ma'noning ifodalanishi	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida hurmat maydoni va uning lingvistik xususiyatlari	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida qiyoslash mazmuni va uning ifodalanishi	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida shart mazmuni va uning ifodalanishi	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida sintaktik polisemiya	N.Ahmedova F.f.n.dots
Ergashgan qo'shma gaplarda omonimlik hodisasi	N.Ahmedova F.f.n.dots
O'zbek tilida fe'l zamonlari taraqqiyoti	N.Ahmedova F.f.n.dots
Badiiy matnning morfologik xususiyatlari	M.Umrzoqova
O'zbek latifalarining til xususiyatlari	M.Umrzoqova
Dialogik nutq va uning o'ziga xos xususiyatlari	M.Umrzoqova
Usmon Azim she'riyatining lingvopoetik xususiyatlari	M.Umrzoqova

Iqbol Mirzo she'riyatining lingvopoetik xususiyatlari	M.Umrzoqova
Said Ahmad asarlari badiiyatini ta'minlovchi leksik-semantik vositalar (hikoyalari misolida)	M.Umrzoqova
Chegaralangan leksika va uning lingvopoetik xususiyatlari (Tohir Malik asarlari misolida)	M.Umrzoqova
Takror va uning sintaktik-stilistik xususiyatlari	M.Umrzoqova
Sifat va ot so'z turkumida zidlanish	D.Abdullayeva f.f.n
Leksik birliklarda korrelyasiya	D.Abdullayeva f.f.n
O'zbek tilida semantik akslanish hodisasi	D.Abdullayeva f.f.n
Tog'ay Murod asarlarida antisemik birliklar lingvopoetikasi	D.Abdullayeva f.f.n
Harakat va predmet bildiruvchi so'zlar antisemiyasi	D.Abdullayeva f.f.n
Kontekstual antonimlar va ularning badiiy matnda tutgan o'rnini	D.Abdullayeva f.f.n
Belgi va harakat bildiruvchi so'zlar antisemiyasi	D.Abdullayeva f.f.n
Leksik birliklarning antonimik uyalarini	D.Abdullayeva f.f.n
Xurshid Do'stmuhammad asarlarida antisemik birliklar lingvopoetikasi	D.Abdullayeva f.f.n

"O'zbek adabiyoti" kafedrasining BMllar banki

BMI mavzulari	Ilmiy rahbar
Chustiy-klassik she'riyat an'analarini davomchisi	Z.Masharipova dots.
"Go'ro'g'li" turkumidagi dostonlarga yozma adabiyot ta'siri. (Rahmatulla Yusuf o'g'li ijodini misolida)	Z.Masharipova dots.
Afsona va rivoyatlarda tarixiy shaxslar timsoli	Z.Masharipova dots.
"Go'ro'g'li" turkumi dostonlarida tush motivining o'rnini va badiiy funksiyasi	Z.Masharipova dots.
Ma'rifiy yo'nalishdagi o'zbek nasri tamoyillari (P.Shermuhamedov qissalari asosida)	Z.Masharipova dots.
Usmon Azim dramalarida davr muammolari va xarakterlar to'qnashuvi talqini	T.Shermurodov f.f.n.,dots
A.Qodiriy hajviyotining uslubiy xosliklari va adabiy usullari	T.Shermurodov f.f.n.,dots
Tog'ay Murod qissalarida milliy ruhning badiiy talqinlari	T.Shermurodov f.f.n.,dots
Abdulla Qahorning adabiy-tanqidiy qarashlari	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.
Abdulla Qahor hikoyalarida shaxs talqini	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.
Abdulla Qahorning "Sarob" romani va adabiy tanqidchilik	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.

Intiqol davri hikoyachiligida adabiy-mistik talqinlar	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.
U.Hamdami ijodida hayot-mamot muammasining badiiy talqinlari	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.
Ulug'bek Hamdam she'riyatiga xos ramziylik	X.Hamroqulova f.f.n.,dots.
Shavkat Rahmon she'riyatining badiiy til xususiyatlari	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
So'ngi davr she'riyatida ayol kechinmalarining poetik talqini (Ayol shoirlar ijodi misolida)	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Ikrom Otamurod-dostonnavis sifatidagi mahorati	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Xurshid Do'st Muhammadning hikoyanavislik mahorati	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Azim Suyun ijodida Vatan mavzusi talqini	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Abdulla Oripov-mohir tarjimon	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Erkin Vohidovning publitsistikasi	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Ulug'bek Hamdamning romannavislik mahorati	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
N.Norqobilovning "Dashtu dalalarda" romanida shaxs ruhiyati tasviri	M.Mirqosimova p.f.d.,prof
Xurshid Davron dostonlarida davr va shaxs fojeasining badiiy tasviri	Sh.Isayeva f.f.n.,dots.
Odil Yoqubovning tarixiy asarlarida konflikt va xarakter muammosi	Sh.Isayeva f.f.n.,dots.
"Adolat manzili", "Oq qushlar, oppoq qushlar" romanlarida davr va shaxs fojeasining badiiy talqini	Sh.Isayeva f.f.n.,dots.
Zulfiya Qurolboy qizining "Armon asirasi" romanida xarakter yaratish muammosi	Sh.Isayeva f.f.n.,dots.

"O'zbek tili va adabiyotini o'qitish metodikasi" kafedrasini bo'yicha BMTI mavzulari banki

Mavzu	Ilmiy rahbar
Alisher Navoiy hayoti va ijodini o'rganishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Navoiygacha bo'lgan davr g'azallarini o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Navoiy g'azallarining poetik xususiyatlarini o'rganish.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Navoiy qit'alarini o'rganish orqali o'quvchilar ma'naviy fazilatlarini tarbiyalash yo'llari.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Navoiy ruboiylari - yuksak ma'naviyatli shaxslarni tarbiyalashning muhim omili.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Yirik epik asarlarni o'rganish xususiyatlari.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Bobur hayoti va ijodini o'rganishda tasviriy san'at	B.To'xliyev

namunalaridan foydalanish metodikasi.	F.f.d., prof.
Nodira hayoti va ijodini akademik litseylarda o'rganish xususiyatlari.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Yusuf Xos Hojib to'rtliklari o'quvchilar ma'naviy tarbiyasining muhim omili sifatida.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
G'azal poetikasini o'rganishda she'riy san'atlarning o'rni va ahamiyatini belgilash xususiyatlari.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
"Hayrat ul-abror" o'quvchilar badiiy-estetik didini oshirish vositasi sifatida.	B.To'xliyev F.f.d., prof.
Badiiy asarning til xususiyatlarini o'rganish (Maqsud Shayxzodaning "Mirzo Ulug'bek" fojeasi misolida).	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Akademik litseylarda Abdulla Oripov hayoti va ijodini o'rganish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Ta'lim jarayonida Erkin Vohidov hayoti va ijodini axborot texnologiyalari vositasida tashkil etish.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Oybek hayoti va ijodini sinfdan tashqari mashg'ulotlarda o'rganish usullari	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Akademik litseylarda dramatik asarlarni o'rganish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Kasb-hunar kollejarida Rabg'uziy hayoti va ijodini o'rganish.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Kasb-hunar kollejarida bolalar adabiyotini o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Xalq og'zaki ijodini o'rganishning o'quvchilar mustaqil fikrlashini o'stirishdagi o'rni. (Maqol va topishmog'lar misolida).	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Adabiyot darslarida qyin texnologiyalaridan foydalanish (ijodkor ko'rsatiladi).	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Adabiyot darslarida Prezident asarlaridan foydalanish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Adabiyot darslarida ko'rgazmalilikning o'rni.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
O'quvchilar nutqini o'stirishda yozma ish shakllaridan foydalanish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Asar qahramonlarini qiyosiy tahlil asosida o'rganish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Adabiyot darslarini boshqa fanlar bilan bog'lab o'rgatish usullari.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
O'quvchilarni badiiy asar qahramonlarini xolis baholashga o'rgatish usullari.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Umumta'lim maktablarida Nodira hayoti va ijodini o'rganish.	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
G'azal janrini o'rganishda Ogahiy ijodidan foydalanish	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Qozoqboy Yo'ldoshev- metodist olim	R.Niyozmetova ped.f.d.,prof.
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etish	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Sinfdan tashqari o'qish darslarida mustaqillik davri adabiyoti namunalaridan foydalanish xususiyatlari.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.

Roman janrini o'rganishda Odil Yoqubov ijodidan foydalanish.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Mustaqillik davri she'riyati o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash omili sifatida.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Sindan tashqari o'qish darslarida mustaqillik davri hikoyalardan foydalanish xususiyatlari.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Munis hayoti va ijodini o'rganishda matbuot materiallaridan foydalanish.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots
Akademik litseylarda Ogahiyning tarixiy asarlarini o'rganish.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Umumta'lim maktablarida Shukur Xolmirzayev hikoyalarni muammoli o'rganish.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots.
Yozuvchi hayoti va ijodini o'rganishda savol va topshiriqlarning o'rni.	T.Niyazmetova ped.f.n., dots
"Farhod va Shirin" dostonini o'rganishda doston qahramonlari tilini tahlil qilish usullari.	D.Karimova F.f.n., dots.
She'riy san'atlarni o'rganishda Lutfiy ijodidan foydalanish.	D.Karimova F.f.n., dots.
"Boburnoma"ni o'rganishda ko'rgazmali qurollardan foydalanish yo'llari	D.Karimova F.f.n., dots.
Bobur g'azallarida yor va diyor sog'inchining ifodalanish xususiyatlarini o'rganish.	D.Karimova F.f.n., dots.
"Maktub" usuli o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqlarini o'stirish vositasi sifatida.	D.Karimova F.f.n., dots.
Insho o'quvchilarning mantiqiy fikrlash salohiyatini o'stirish omili sifatida.	D.Karimova F.f.n., dots.
Ta'lim darayonida Ahmad Yassaviy hikmatlarini o'rganish.	D.Karimova F.f.n., dots.
Akademik litseylarda Mashrab hayoti va ijodini o'rganish.	D.Karimova F.f.n., dots.
Umum ta'lim maktablarida Abdulla Qahhor hayoti va ijodini o'rganish.	D.Karimova F.f.n., dots.
Ta'lim jarayonida Uvaysiy hayoti va ijodini o'rganish.	D.Karimova F.f.n., dots.
Akademik litseylarda sifat so'z turkumini o'rganish.	O.Oxunjonova ped.f.n.
Kelishiklarni o'rganishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Sifat so'z turkumini o'rganishda ko'rgazmalilikdan foydalanish yo'llari	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Fonetika va leksika bo'limlarini o'zaro bog'lab o'rganish metodikasi	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Morfologiya va sintaksis bo'limlarini o'zaro bohlab o'rganish metodikasi	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Sintaksisini o'rganishda Prezident asarlaridan foydalanish metodikasi	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Fonetikani o'rganishda xalq maqollaridan foydalanish usullari	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots
Sodda gap sintaksisini o'rganishda didaktik o'yinlarning o'rni va ahamiyati	O.Oxunjonova Ped.f.n. dots

**“Umumiy tilshunoslik” kafedrası bo’yicha
BMI banki**

1. Luqmon Bo’rixonning "Jaziramadagi odamlar" romanining leksikasi.
2. O’zbek tilida "Diniy marosimlar" semali birliklar.
3. O’zbek tilidagi ketmoq fe’lining leksik-semantik xususiyatlari.
4. O’zbek gazetalari tilining lingvostatistik tadqiqi.
5. O’zbek tilidagi ayrim fitonimlarning semantik tadqiqi.
6. O’zbek tilida soliqqa oid terminologiya.
7. O’zbek tilida bojxonaga oid terminologiya.
8. O’zbek tilida so’z turkumlariaro ko’chish.
9. Navoiy asarlari leksikasida forscha o’zlashmalar.
10. Navoiy "Xamsat ul-mutaxayyirin" asari leksikasi.
11. "Boburnoma"da qo’llanilgan lingvistik terminlar.
12. G’afur G’ulom hikoyalari tilining lingvostatistikasi.
13. O’zbek badiiy matnlarida kosmonimlar.
14. Mahmud az-Zamaxshariy va uning lisoniy asarlari.
15. Mahmud Qoshg’ariy va uning lisoniy asarlari.
16. Til va nutqning dialektik munosabati.
17. Zulfiya she’riyati tilida o’xshatishlar.
18. O’zbek tilida munosabat fe’llari.
19. O’zbek tilida talaffuz fe’llari.
20. O’zbek tilida vaqtini ifodalovchi so’zlar.
21. O’zbek tilida "yaratish" semali fe’llar.
22. O’zbek tilida "buzmoq" ifodali semantik maydon.
23. Ayub G’ulom - buyuk o’zbek tilshunosi.
24. Said Usmonovning lingvistik qarashlari.
25. O’zbek tilidagi undalmalarda modallikning ifodalanishi.
26. "Shaytanat" turkumi asarlarida sinonimlar.
27. "Shaytanat" turkumi asarlarida omonimlar.
28. "Shaytanat" turkumi asarlarida antonimlar.
29. O’zbek tilida bozor iqtisodiyotiga oid terminologiya.
30. O’zbek tilida ko’chimlar, ularning turlari va tasnifi.
31. Mahmud Qoshg’ariyning "Devonu lug’otit turk" asarida kasb - hunar leksikasi.
32. Abdulla Qodiriy asarlarida arxaizmlar.
33. Alisher Navoiy asarlarida filologik terminlarning qo’llanishi.
34. O’zbek tilidagi shaxsning yoshini ifodalovchi so’zlar (badiiy asar asosida).
35. O’zbek tilidagi obrazli holat fe’llari.
36. O’zbek tilidagi biologik holat fe’llari.
37. O’zbek tilidagi fiziologik holat fe’llari.
38. O’zbek tilidagi ayrim fe’llarining kompyuter modeli.
39. Badiiy uslub (badiiy asar asosida).
40. Abdulla Qodiriy ijodida muomala madaniyati.
41. O’zbek tili sud notiqligi leksikasidagi o’zlashma so’zlar.
42. Abdulla Qahhor asarlarida polisemantik so’zlar.
43. O’zbek va rus tillarida "belgi" ma’noli frazemalar.
44. Akademik litseylarda "Ravish" mavzusini axborot texnologiyalari vositasida o’rganish.
45. O’zbek tili darslarida elektron lug’atlardan foydalanish.
46. Rus tilidagi holatni anglatuvchi so’zlarning o’zbek tilidagi ekvivalentlari.

JIJZAX DPU O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI YO'NALISHI BO'YICHA BMI MAVZULARI BANKI

O'zbek tilshunosligi kafedrası

1. Badiiy matndagi o'xshatishlarning semantik-sintaktik va lingvopoetik xususiyatlari.
2. O'zbek tilida salbiy munosabatning ifodalanishi.
3. "Qissaiy Rabg'uziyda" murakkablashgan sodda gaplar.
4. O'zbek xalq ertaklarida bosh bo'laklarning qo'llanilishi.
5. Badiiy matnda subekt va uning ifodalanishi.
6. O'zbek tilida mavxum otlar semantikasi.
7. S.Axmadning "Jimjitlik" romanida xol ergash gaplarning semantik-sintaktik va lingvopoetik taxlili.
8. O'zbek tilida hashorat atamaları.
9. O. Xoshimov asarlarida sintaktik figuralar.
10. Navoiy tilining morfologiyasi (Ot so'z turkumi asosida)
11. Boshlang'ich sinflarda ona tili fonetikasini o'rgatishning samarali usullari.
12. Tilning modal aspekti
13. Ergash gapli qo'shma gaplarda shakl va mazmun.
14. A.Navoiy tilida yordamchi so'zlar.
15. O'zbek adabiy tilining nomlanish tarixi.
16. O'zbek tilining qipchoq shevalarini o'rganishda prof.X.Doniyorovning roli
17. "Temur tuzuklari"da harbiy atamalarning qo'llanilishi.
18. Semantik sinonimlar va ularning belgilari.
19. "So'zlashuv nutqi va adabiy til tushunchasi
20. O'zbek leksikografiyasining tarixiy taraqqiyoti haqida.
21. XIX asr manbalarida amal-mansabga oid atamalarning qo'llanilishi.
22. So'zlashuv nutqiga xoslangan, kinoya, piching erkalov so'zlar.
23. Adabiy til taraqqiyotiga xalal beruvchi (dialektizmlar, xakorat so'zlar, tabular turli xil takrorlar) holatlar.
24. So'zlashuv nutqida frezologik birikmalarning qo'llanilishi
25. So'zlashuv nutqida shaxsi umumlashgan gaplarning qo'llanilishi
26. Vokativ formaning sintaktik xususiyatlari.
27. O'zbek so'zlashuv nutqida uyushiq bo'laklarning qo'llanilishi
28. Son so'z turkumi va ularning urganilishi.
29. Gapda bog'lovchilarning qo'llanilishi
30. Gapning ifoda asosiga ko'ra turlari (biror asar misolida)
31. Ravish va uning turlari xususida
32. O'zbek tili furksional uslublari haqida
33. Fe'llarning ma'noviy guruhlari haqida
34. Gapning aktual bo'laklanishida gap bo'laklarining roli
35. Bog'lovchilar. Bog'lovchilarning o'tish uslubiyati.
36. "O'tkan kunlar romanida" so'zlashuv nutqi elementlarining qo'llanilishi.
37. So'zlashuv nutqida badiiy til masalasi.
38. Said Ahmadning "Jimjitlik" romanida ko'makchilarning qo'llanilishi.
39. Adabiy til va adabiy norma masalasi.
40. Odil Yoqubovning "Ulug'bek xazinasi" romanida tarixiy suzlarning qo'llanilishi
41. Lug'at ustida ishlash asosida o'quvchilar nutq madaniyatini o'stirish
42. A.Navoiy asarlarida fe'l kategoriyasi
43. A.Navoiy ijodida tasvir vositalarining kullanilishi. (ayrim asarlar misolida)
44. Qissasi Rabg'uziy asarlarining til xususiyatlari.
45. Atoiy g'azallarida belgi ma'nosini bildiruvchi so'z va yasama so'zlarning qo'llanilishi.

46. A.Navoiyning "Farhod va Shirin" dostonida forscha sifatdoshlarning qo'llanilishi.
47. A.Navoiy g'azallarida harakat ma'nosini anglatuvchi forscha so'zlarning qo'llanilishi.
48. O'zbek tilida taqlidiy so'zlarning qo'llanilishi. (Cho'lpon ning "Kecha va kunduz" romani asosida).
49. Erkin Vohidov she'riyatida so'z qo'llash san'ati
50. Alisher Navoiy asarlarida kelishik qo'shimchalarning qo'llanilishi.
51. P.Qodirovning "Yulduzli tunlar" romanida kumakchilarning qo'llanilishi.
52. Modal so'zlar va ularning so'zlashuv nutqidagi o'rni.
53. Sifatlarning otlashuvi.
54. "O'zbek tilida so'z yasash usullari"
55. "So'zlashuv uslubida frazeologik birliklarning qo'llanilishi"
56. "Ufq" romanida sifatdoshlarning ishlatilishi
57. O'zbek tilida qarindoshlik atamalarining qo'llanilishi
58. "Fe'lning funksional shakllari"
59. "Oybekning "Qutlug' qon" romanida tasviriy vositalarning qo'llanilishi.
60. Uyushiq bo'laklarning qo'llanilishida tinish belgilarining ahamiyati.
61. Fe'l so'z turkumlarini o'qitish uslubi.
62. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ilmiy dunyoqarash elementlarining shakllantirishda ona tili darslarining roli.
63. Ravish va uning turlari xususida.
64. Ravish so'z turkumlarini o'rganish
65. Gapning tuzilishi jihatidan bo'linishi (sodda va qo'shma gaplar)
66. "Shaytanat" asarida so'zlashuv nutqiga xos (jargon va argo) so'zning qo'llanilishi
67. So'z turkumlari ko'chishida grammatikalizatsiyaning o'rni.
68. Til lug'at fondi va uning guruhlanishi.
69. So'z turkumlarida ko'chish hodisasi.
70. Frazeologizmlarning shakllanish doirasiga ko'ra guruhlanishi.
71. Badiiy matnda tushum kelishigining ifodalanishi (Ma'lum badiiy asar misolida)
72. Qo'shma gaplarning sodda gaplarga transformatsiyalanishida semantik-sintaktik jarayonlar.
73. "Alpomish" dostoni lingvopoetikasi
74. O'zbek tilida so'z birikmasi va uni maktabda o'tish metodikasi.
75. Badiiy matnda kinoya va uning lingvopoetik xususiyatlari
76. Badiiy asar tilida frazeologizmlar(Cho'lpon asarlari misolida)
77. "Farg'ona tong otguncha" romanida dialektizmlar
78. "Nurali" dostonining leksik-semantik va lingvopoetik xususiyatlari
79. Xalq og'zaki ijodi asarlarida sinonimiya hodisasi
80. Atoiy, Sakkokiy, Lutfiy asarlarining tili va ahamiyati.
81. A.Navoiyning so'zdan foydalanish mahorati
82. Ikkinchi darajali bo'laklar va ularning matndagi o'rni
83. Abdulla Qodiriyning "Mehrobdan chayon" asarining lingvistik tahlili
84. Gapning modal aspekti
85. So'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar
86. Grammatik ma'no, grammatik shakl va grammatik kategoriyalar haqida ma'lumot
87. O.Yoqubovning tildan foydalanish mahorati
88. "Jimjitlik" romanida ravishlarning qo'llanilishi
89. O'zbek tilida pichoqchilikka oid so'z va atamalar
90. Adabiy til va adabiy norma masalasi
91. So'zlashuv nutqining funksional uslublarga munosabati
92. Abdulla Qodiriyning "O'tgan kunlar" romanida qo'shma va juft otlarning qo'llanilishi
93. Baxmal tumani oronimlari
94. Abdulla Qodiriy asarlarida olmosh turlarining qo'llanilishi
95. O'zbek tilida sifatlarning otlashuvi

96. Uyg'un dramalarida ajratilgan bo'laklarning qo'llanishi
97. Boburning "Boburnoma" asarida atoqli otlarning qo'llanishi
98. Ravishning tuzilish jihatdan turlari (X. To'xtoboyev asarlari misolida)
99. Abdulla Oripov asarlarida ikkinchi darajali bo'laklarning qo'llanishi
100. So'zlashuv nutqida aniqlovchining o'rni va tartibi
101. XV asrda yaratilgan noma janridagi asarlar tilida ot turkumidagi so'zlarining qo'llanishi
102. Alisher Navoiyning "Farhod va Shirin" dostonida forscha fe'l yasovchi va old qo'shimchalarning qo'llanishi
103. O'zbek tilidagi so'zlarining o'z va ko'chma ma'nolari
104. O'zbek va fors tillarining lisoniy aloqalari
105. Alisher Navoiy asarlari tilining leksik-semantik xususiyatlari
106. Arabiy xat turlari va buyuk xattotlar
107. Ahmad Yassaviy "Hikmatlar"i morfologiyasi
108. Atoiy g'azallarida forsiy hozirgi zamon fe'llarining qo'llanishi
109. A.Navoiyning "Lison ut tayr" asarida forsiy ot yasovchi qo'shimchalar
110. Yordamchi so'zlarining grammatik ma'no ifodalashdagi o'rni
111. So'zlashuv uslubida frazeologik birikmalarning qo'llanishi
112. Alisher Navoiyning "Tarixi mulki ajam" asarining morfologiyasi
113. "Zafarobod" tuman toponimikasi.
114. Antonimiya hodisasiga bog'liq mavzularni maktabda o'tish metodikasi.
115. O'zbek tilida o'zlashgan so'zlarining qo'llanishi (biror badiiy asar misolida)
116. A.Qodiriyning "O'tkan kunar" romanida gap bo'laklarining qo'llanishi
117. O'zbek tilida ravishdosh va sifatoshlar
118. Ona tili darslarida interfaol metodlarining o'rni (fe'l so'z turkumlari misolida)
119. Frazeologizmlarni shakllanish doirasiga ko'ra guruhlash (badiiy asar misolida)
120. Badiiy matndagi so'zlarni TLF va ALF ga tegishlilik nuqtai-nazaridan ajratish
121. Giponimiya va partonimiya hodisalarining farqli xususiyatlari
122. Jizzax shaxar mahallalari nomlari.
123. G'.G'ulom asarlarining lingvistik xususiyatlari.
124. Tasdiq va inkor kategoriyasining nutqda ifodalanishi.
125. Vokativ formaning sintaktik xususiyatlari.
126. A.Navoiyning "Muhokamat ul lug'atayn" asarining tarixiy ahamiyati
127. O'zbek tilida fe'l mayllari tarixi
128. Orfografiya, orfoepiya muammolari professor Doniyorov nigoxida.
129. Ravishdosh va uning zamon ma'nosiga ko'ra turlari
130. Urgut tuman Turk-kaltatoy shevasining fonetik va leksik xususiyati
131. Professor X.Doniyorov til tarixi tadqiqotchisi
132. O'zbek tilida holat fe'llari
133. Gapda ega va kesim tartibi
134. Badiiy asarlarda yordamchi so'zlarining qo'llanishi (Oybek asarlari asosida)
135. So'zlashuv nutqida to'ldiruvchining o'rni va inversiya xodisasi.
136. Bir sostavli gaplarning tiplari.
137. Son so'z turkumining qo'llanishi va ahamiyati
138. So'zlashuv nutqida frazeologik birikmalarning qo'llanishi.
139. Toxir Malikning "Shaytanat" asarida vazifaviy shakllarning qo'llanilishi.
140. So'zlashuv nutqining "Sodda til", "Sodda nutq" tushunchasiga munosabati
141. "Mehrobdan chayon" romanida so'zlashuv nutqiga xos so'zlarining qo'llanilishi.
142. H. Olimjon poeziyasida qaratqich va tushum kelishigining qo'llanilishi
143. Zomin tumani toponimi haqida
144. Baxmal tumani toponimi (Urug'lar, kavmlar nomi) haqida
145. M. Qoshg'ariyning "Devonu lug'atit turk" asarining tilshunoslikdagi ahamiyati.

146. Sinonimlar va sinonimlarning o'rganilish masalasi.
147. O'zbek shevalari leksikasi
148. Xalq dostonlari tilining leksik-semantik xususiyatlari
149. O'zbek tilida ko'chirma gapli qurilmalar.
150. O'zbek xalq dostonlarining leksik-frazeologik xususiyatlari
151. "Xoldorxon" dostoni tilining leksik-frazeologik xususiyatlari.
152. Xalq dostonlari tilida chorvachilikka oid atamalar va ularning leksik-semantik xususiyatlari
153. Aniqlovchi va to'ldiruvchi ergash gaplar va ularni o'tish uslubiyati
154. Alisher Navoiyning "Ilk devoni"dagi arabcha so'zlarning leksik-semantik tahlili
155. "Layli va Majnun" dostonida forscha fe'l so'z turkumlarining qo'llanishi
156. Zahiriddin Muhammad Boburning tilshunoslik sohasidagi ishlari xususida
157. Alpomish dostonining matni va tili
158. Mahmud az-Zamaxshariyning adabiy merosi nashrlari
159. Boburning "Boburnoma" asarining manbalari
160. Fitratning til saboqlari
161. Sifatlarning yasalishi usullarini o'rganish.
162. Iboralarni o'tish orqali o'quvchilar nutqini o'stirish metodikasi.
163. Ona tili darslarida ibora va tasviriy vositalardan foydalanish.
164. Ko'makchilarni o'qitish va o'quvchilarning stilistik malakalari ustida ishlash.
165. Uydosh so'zlar o'quvchilar so'z boyligini oshirish vositasi sifatida.
166. Sifatlarning ma'no guruhlari o'rganish – so'z boyligini oshirish omili.
167. Ot mavzusini o'rganishda o'quvchilar so'z boyligini oshirishga qaratilgan o'yin – topshiriqlar
168. Ona tili mashg'ulotlarida matn ustida ishlash.
169. Uyushiq bo'laklarni o'rganish va stilistik malaka ustida ishlash.
170. Adabiy asar tilini o'rganish (ma'lum bir asar misolida).
171. Fe'lining yasalish usullari ustida ishlash.
172. Kesim va uning ifodalanishini o'rganish.
173. Ona tili darslarida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini o'stirish usullari.
174. Matn va uning tuzilishi. Matn yaratish usullari.
175. Atoiy g'azallarida forscha ot yasovchi qo'shimchalarni qo'llanilishi
176. A.Navoiyning "Tarixi muluki Ajam" asarida sinonimlarni qo'llanilishi
177. O'zbek tilida so'z birikmasi va uni o'tish uslubiyati
178. O'zbek tili va adabiyoti o'qitish metodikasi kafedrasida
179. 5-sinfda Chingiz Aytmatov ijodini o'rganish uslubiyati
180. 6-sinfda Rabg'uziy ijodini o'rganish uslubiyati
181. 7-sinfda Abdulla Qaxxor hikoyalari o'rganish uslubiyati.
182. 8-sinfda Yusuf Xos Hojib ijodini o'rganish uslubiyati.
183. 7-sinfda A.Navoiy ijodini o'rganish uslubiyati.
184. 8-sinfda T.Togor ijodini o'rganish uslubiyati.
185. 5-sinfda Fitrat ijodini o'rganish uslubiyati.
186. 9-sinfda V.Shekspir hayotini o'rganish uslubiyati.
187. 5-sinfda A.Oripov ijodini o'rganish uslubiyati
188. 6-sinfda X.To'xtaboyev ijodini o'rganish uslubiyati
189. 8-sinfda Muhammad Yusuf ijodini o'rganish uslubiyati
190. 9-sinfda Z.M.Bobur ijodini o'rganish uslubiyati.
191. 9-sinfda Furqat ijodini o'rganish uslubiyati
192. Fe'lining ma'naviy guruhlari o'tishda no'anaviy usullardan foydalanish.
193. Leksikologiyaga oid mavzularni o'yin-topshiriqlar asosida o'tish metodikasi.
194. Umumiy o'rta ta'lim tizimida uzviylik va uzluksizlik (ona tili ta'limi misolida)

195. Badiiy asar tilini o'rganish orqali o'quvchilar nutqini o'stirish metodikasi.
196. O'quvchilar nutqini o'stirishda ta'limiy o'yinlardan foydalanish metodikasi.
197. Sifat yasovchi qo'shimchalar va qo'shma sifatlar ustida ishlash metodikasi
198. Matn ustida ishlash orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish metodikasi.
199. Umumta'lim maktablarida «Tumaris» afsonasini ukitish usullari.
200. Umumta'lim maktablarida Xadisi sharifni urgatish usullari.
201. O'quvchilarga Axmad Yassaviy «Xikmatlar»i buyicha ta'lim-tarbiya berish.
202. Ergashtiruvchi bog'lovchilik qo'shma gaplarni o'tish metodikasi.
203. Matn va mashqlar asosida egali va egasiz gaplar haqida tushuncha berish metodikasi.
204. Fe'lining vazifadosh shakllarini noan'anaviy usullarda o'tish metodikasi.
205. Ravishlarning ma'no guruhlarini o'tish metodikasi.
206. Yakka va takror bog'lovchilar ustida ishlash metodikasi.
207. Mayl shakllarini o'yin-topshiriqlar asosida o'tish metodikasi.
208. Ijodiy yozma matn ustida ishlash metodikasi.
209. Asar tili va lug'at ustida ishlash
210. Umumta'lim maktablarida maqollarni o'rganish metodikasi
211. Umumta'lim maktablarida "To'maris" afsonasini o'rganish metodikasi
212. Ona tili darslarida iboralar o'tish metodikasi.
213. Yordamchi so'zlarni noan'anaviy usullarda o'tish metodikasi.
214. Gapning bosh bo'laklari va ularning ifodalanishini o'tish usullari.
215. Ona tili darslarida matn ustida ishlash usullari
216. Ona tili darslarida frazeologik lug'atlar ustida ishlash usullari.
217. Bog'lovchilar o'tish metodikasi.
218. Ona tili darslarida nutq o'stirish usullari.
219. Navoiy ijodini folklor bilan bog'lab o'rganish
220. Folklorida an'ana va novatorlik muammosini o'rganish uslubiyati
221. 9-sinfda "Xamsa"ni o'rganish jarayonida xalq ijodiga e'tibor berish
222. Istiqloldan keyingi folklorning ravnaqi haqida
223. Umumta'lim maktablarida xalq dostonlarini o'rganish uslubiyati
224. Umumta'lim maktablarida A.Qodiriy ijodini o'rganish uslubiyati.
225. Umumta'lim maktablarida Firdavsiy ijodini o'rganish uslubiyati.
226. Umumta'lim maktablarida E.Vohidov ijodini o'rganish uslubiyati.
227. Umumta'lim maktablarida Muqimiy ijodini o'rganish uslubiyati.
228. Umumta'lim maktablarida O'tkir Hoshimov ijodini o'rganish uslubiyati.
229. Umumta'lim maktablarida Zulfiya ijodini o'rganish uslubiyati.
230. Umumta'lim maktablarida P.Qodirov ijodini o'rganish uslubiyati.
231. Umumta'lim maktablarida "Hayrat ul-Abror" ijodini o'rganish uslubiyati.
232. Umumta'lim maktablarida targediya janridagi asarlarini o'rganish (M.Ulug'bek tragediyasi asosi)
233. Chet el adiblari ijodini o'rganish uslubiyati
234. Yuklamalarning ma'no guruhlarini o'tish metodikasi (8 sinf misolida)
235. Ravishlarni o'tish metodikasi (8 sinf misolida)
236. Kesim va uning ifodalanishi ustida ishlash (6 sinf misolida)
237. Mayl shakllari va ularni o'tish usullari
238. Ko'makchilarni o'tish metodikasi (9 sinf misolida)
239. Ikkinchi darajali bo'laklarni o'tish metodikasi
240. H.Olimjon asarlarida o'zlashtirgan va qadimiy so'zlar
241. Ega va uning ifodalanishi ustida ishlash.
242. Til ifoda vositalarining matn tuzilishidagi ro'li.
243. Ona tili darslarida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish.
244. Adabiy ta'limga ilg'or pedagogik texnologiyalarni tadbiq etish usullari.

245. Badiiy asar tilini tahlil qilish usullari.
246. Badiiy matnni lingvopoetik tahlil qilish usullari.
247. Maxsus bo'lmagan orfografik mashqlar va ularni o'tish usullari
248. Lug'aviy shakl yasovchi qo'shimchalar va ularni o'tish usullari
249. Umumta'lim maktablarida xalq maqollarini o'rganish
250. Umumta'lim maktablarida xalq dostonlarini o'rganish
251. Umumta'lim maktablarida ertaklar haqida tushuncha berish.
252. Umumta'lim maktablarida "ravshan" dostonini o'rganish
253. Umumta'lim maktablarida kuntug'mish dostonini o'rganish
254. Umumta'lim maktablarida Alisher Navoiy ijodini xalq ijodi bilan bog'lab o'rganish
255. Umumta'lim maktablarida Alpomish dostonini o'rganish
256. Umumta'lim maktablarida xadislarni va hikmatli so'zlarni o'rganish
257. Maqol va hikmatli so'zlar o'quvchilar nutqini o'stiruvchi vosita.
258. O'quvchilar nutqini o'stirishda frazemalarning ahamiyati
259. Ona tili darslarida lug'at ustida ishlash va nutq o'stirish usullari
260. Ona tili darslarida matnni tahlil qilish metodikasi
261. Ona tili darslarida badiiy matn turlarini o'rganish
262. Iboralarni o'tish orqali o'quvchilarning so'z boyligini oshirish.
263. Fe'l frazemalar tahlili
264. Fe'lning vazifadosh shakllarini o'tish usullari
265. Sifatlarni o'tish metodikasi
266. Yusuf Xos Hujibning "Qutadg'u bilig" dostoni orqali o'quvchilarga ezgu insoniy xislatlarni singdirish.
267. Eng qadimgi adabiy yodgorliklarni o'rganishda lug'at va tabdil usulidan foydalanish.
268. O'zbek adabiyoti kafedresi
269. Abdulla Oripov ijodida A. Navoiy an'analari
270. Amiriy va uning adabiy faoliyati
271. Nodira g'azaliyotida xalqparvarlik va adolatparvarlik g'oyalari
272. Hamid Olimjon ijodida tabiat tasviri
273. XX asrning 70-80-yillari o'zbek she'riyatida folklorizmlar
274. Abdulla Oripov she'riyatida an'ana va badiiy mahorat
275. Tavallo ijodining o'ziga xos xususiyatlari
276. U.Hamdanning "Muvozanat" romanida davr va shaxs ziddiyati talqini
277. Oybek-adabiyotshunos
278. O'.Hoshimov ijodida urush mavzusi
279. P.Qodirov ijodida temuriy malikalar obrazi
280. Oybek ijodida Navoiy mavzusi
281. Qamchibek Kenja ijodida safarnoma janri
282. 60-70-yillar o'zbek qissachiligida yozuvchi konsepsiyasi
283. Rabguziyning kissalarida komil inson masalasi.
284. Tarixiy, ilmiy, yozma va halq og'zaki asarlarida Husayn Boyqaro siyмосi
285. "Pandnoma" turkumidagi asarlarda odob-axloq, ijtimoiy, siyosiy, falsafiy masalalar (H. Xorazmiy ijodi misolida)
286. O'zbek adabiyotida qasida va uning turlari (Navoiy va Lutfiy ijodi misolida)
287. "Qutadg'u bilig" da ramziy obrazlar va ularning tarbiyaviy ahamiyati
288. Navoiy dostonlarida adolatli shoh timsoli (Saddi Iskandariy misolida)
289. O'zbek adabiyotida g'azal va uning turlari (Atoiy va Lutfiy ijodi misolida).
290. "Xamsa" badiiyati
291. "Lison-ut-tayr" asarida tarbiyaviy masalalarning aks ettirilishi
292. Navoiy hikmatlari va tamsillarining umuminsoniy ahamiyati

293. Navoiy ijodi va yoshlar ma'naviyati
294. Atoiy g'azallarining badiiyati
295. Xayriddin Sultonning "Bobiriyoma" asarida Vatan va vatanparvarlik mavzusi
296. "Layli va Majnun" dostonning ma'rifiy, ma'naviy va badiiy ahamiyati
297. Badiiy adabiyotda Amir Temur va Temuriylar obrazi talqinining mumtoz adabiyot taraqqiyotida tutgan o'rni
298. Jadid nasrining taraqqiyot xususiyatlari (Hamzaning "Yangi saodat" va Cho'lponning "Doktor Muhammadiyor" asarlari misolida)
299. Kaykovus va Alisher Navoiy ijodida qalb talqini
300. Izzat Sultonning "Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" dramasi"da jodkorning moziynii badiiy o'rganish xususiyatlari
301. Shukur Xolmirzayev ijodida qishloq hayoti tasviri
302. Primqul Qodirov romanlarida tarixiy haqiqat va badiiy to'qima
303. O'tkir Hoshimov qissalarida ma'naviy-axloqiy muammolarning badiiy talqini
304. O.Yoqubovning "Kuhna dunyo" romanidagi buyuk allomalar Beruniy va Ibn Sino siyimosining badiiy talqini
305. A.Qahhor – qissanavis
306. A.Muxtorning "Chinor" romanida yozuvchining ahloqiy-ma'naviy konsepsiyasi
307. S.Axmadning so'nggi yillardagi ijodi
308. Oybekning karakter yaratish mahorati ("Navoiy" romani misolida)
309. Sharof Boshbekovning "Temir xotin" komediyasida davr ijtimoiy-siyosiy hayotining badiiy talqini
310. O'.Hoshimov romanlarida davr va shaxs fojiasi
311. Rauf Parfi she'riyatining navatorligi va poetik qiymati
312. Matyoqub Qo'shjonov- adabiyotshunos
313. Tarixiy dostonlarda tarixiy shaxs obrazi("Oychinor" va "Shayboniyxon" dostonlari misolida)
314. Navoiy munojaatlari badiiyati
315. Alisher Navoiyning axloqiy qarashlarida yaxshilik tushunchasini talqini
316. T.Murodning karakter yaratish mahorati
317. M.Shayxzodaning "Jaloliddin" tragediyasi tahlili
318. Shukrullo asarlarida qatag'on yillari haqiqatining badiiy tasviri
319. Oybekning "Mahmud Tarobiy" dramasi"da vatanparvarlik va qahramonlik tuyg'usining badiiy talqini
320. A.Qaxorning "Tobutdan tovush" va "Og'riq tishlar" dramalarida ijtimoiy illatlarning fosh etilishi
321. Hamid Olimjon ijodida Vatan mavzusi
322. Izzat Sulton-adabiyotshunos va tanqidchi.
323. G'ozii Yunusning ijodiy yo'li.
324. 30-yillar o'zbek she'riyatida "Sof lirika" muammosi (Oybek she'riyat misolida)
325. Ozod Sharafiddinov ijodida Oybek siy mosi.
326. Abdulla Qahhor badiiy haqiqati.
327. A.Qodiriy ijodida badiiy psixologizm muammolari.
328. Istiqlol davri nashi.
329. Tarixiy-ilmiy, yozma va og'zaki asarlarda Husayn Boyqaro siy mosi.
330. Xamsanavislar ijodida Bahrom obrazi.
331. XV-XVI asrlar o'zbek adabiyotshunosligini o'rganilish tirixi.
332. Yozma va og'zaki adabiyotda Navoiy siy mosi.
333. "Lison-ut tayr" dostonida tarixiylik va badiiylik.
334. Temur tuzuklarida axloqiy, ijtimoiy-siyosiy masalalar.
335. "Layli va Majnun" dostonida xalq og'zaki ijodi va yozma adabiyot.

336. Usmon Azim she'riyatida falsafiylik.
337. Nazar Eshonqul hikoyalarida milliy qahramon.
338. Ulug'bek Hamdam ijodida falsafiy-ilohiy talqinlar.
339. Omon Muxtor romanlarida yangicha tasvir va talqin masalasi.
340. Shukur Xolmirezayev ijodida inson va tabiat tasviri.
341. Yozma nasr va folklorizm (O.Muxtorning "Aflotun", Asad Dilmurodning "Mahmud Tarobiy" romanlari misolida)
342. Xurshid Do'stmuhammad ijodida ramziy tasvirlarning badiiy ifodasi.
343. Maqsud Shayxzoda-adabiyotshunos.
344. O'zbek lirikasida voqeaband she'rlar (A.Oripov, Muhammad Yusuf ijodi misolida)
345. Sadridin Ayniy proza ustasi.
346. Odil Yoqubov qissalarida axloqiy-ma'naviy muammolar.
347. Chingiz Aytmatov ijodida folklor an'analari.
348. O'zbek romanchiligida Qodiriy an'analari (P.Qodirov ijodi misolida)
349. Cho'iponning adabiy-estetik qarashlari.
350. Bobur ruboiylarida shoir ruhiyatining aks etishi.
351. O'zbek shamon folklorining janrlar tarkibi.
352. O'zbek komediyanasligida an'ana va novatorlik.
353. Ergash Jumanbulbul o'g'lining "Tarjimai hol" dostonining janr xususiyati.
354. O'zbek folklorida biografik termalar.
355. O'zbek folklorida avtobiografik termalarning janr xususiyatlari.
356. O'zbek xalq qo'shiqlarida xabarchi ramzlar.
357. Fitratning falsafiy-axloqiy va estetik qarashlari
358. A.Qodiriy qahramonlarining ma'naviyati
359. Akademik litseylarda "Adabiyot qoidalari" fanini innovatsion texnologiya asosida o'rganish
360. Ulug'bek Hamdamning "Muvozanat" romanida zamon va shaxs talqini
361. Tarixiy dramada badiiy vaqt konsepsiyasi (Sheksper va Fitrat dramalari misolida)
362. Maqsud Shayxzoda – adabiyotshunos
363. Qissa poyetikasi (istiqlol davri qissalari misolida)
364. "Majolis-un-nafois" ning o'zbek adabiyoti tarixini o'rganishdagi ahamiyati
365. "Saddi Iskandariy" da Navoiy orzu qilgan adolatli shoh timsoli
366. Alisher Navoiy asarlarida ayol-ona timsoli
367. Alisher Navoiy "Xamsa" si va folklor
368. "Qissai Rabg'uziy" dagi "Yusuf va Zulayho" qissasida komil inson
369. "Gulshan-ul-asror" da ijtimoiy-siyosiy, ahloqiy masalalar
370. Yusuf Xos Xojibning "Qutadg'u bilig" asarida komil inson g'oyalari aks etishi
371. Hozirgi o'zbek hikoyalarida qahramon ruhiyatining tasviri (Erkin A'zam, Xurshid Do'stmuhammad, Salomat Vafo hikoyalari)
372. Farida Afroz she'riyatining qirralari
373. O'Imas Umarbekov asarlarida or-nomus, mehr-muhabbat motivlarining talqini
374. Ulug'bek Hamdam romanlarida falsafiylik
375. Omon Matjon ijodining o'ziga xos xususiyatlari
376. Erkin A'zam qissalarida hayot talqini
377. Mirtemir ijodida Ona mavzusi
378. 20-40-yillar adabiy tanqidchiligi va Abdulla Qodiriy
379. Said Ahmadning hikoyachilik mahorati
380. Mustaqillik davri adabiyotida xotira janri
381. Erkin Vohidovning "Ruhlar isyoni" dostonida g'oya, pafos, badiiy talqin
382. Tog'ay Murod qissalarining mavzu-mundarijasi, badiiy problematikasi, qahramon konsepsiyasi

383. Nazar Eshonqul qissalarida ahloqiy-ma'naviy muammolarning badiiy talqini
384. Temuriy malika Gavharshodbegim siymosining badiyatdagi talqini
385. O'zbek xalq og'zaki ijodida Alisher Navoiy siyмосi
386. O'zbek mavsum-marosim qo'shiqlari
387. O'zbek xalq satirik ertaklari
388. O'zbek xalq fantastik ertaklari
389. "Shirin bilan Shakar" dostonida badiiy tasvir vositalari
390. O'zbek xalq og'zaki ijodida terma janri
391. "Balogardon" dostonining g'oyaviy-badiiy xususiyatlari
392. Umumta'lim maktablarida Muqimiyning "Tanobchilar" asarini o'rganish
393. Umumta'lim maktablarining 6-sinfida Primqul Qodirov ijodini o'rganish
(“Nizomning tantiligi” asari misolida)
394. A.Qodiriyning "Mehrobdan chayon" asarini o'rganish uslubiyati.
395. Shukur Xolmirzayev ijodini o'rganish uslubiyati. ("O'zbeklar" hikoyasi misolida).
396. Umumta'lim maktablarining 6-sinfida A.Navoiy ijodini o'rganish uslubiyati.
397. Umumta'lim maktablarining 8-sinfida M.Shayxzodaning "Mirzo Ulug'bek"
tragediyasini o'rganish uslubiyati.
398. Umumta'lim maktablarida Boborahim Mashrab ijodini o'rganish uslubiyati.
399. Yozuvchi tarjimai holini o'rganish
400. O'quvchilarni ifodali o'qishga o'rgatish orqali og'zaki nutqini o'stirish
401. Adabiy ta'limda o'quvchi fikr mustaqilligini ta'minlovchi qo'shimcha vositalardan
foydalanish
402. Yangilangan adabiy ta'limdagi yetakchi g'oyalarni o'quvchilarga singdirish usullari
403. "Alpomish" dostoni orqali o'quvchilarga o'zbek milliy ruhiyati va urf-odatlarini
tasvirini o'rgatish yo'llari
404. Adabiyot darslarida milliy ma'naviyat va istiqloq g'oyasini singdirish usullari
405. Adabiyot darslarida muammoli vaziyat yaratish asosida o'quvchini mustaqil
fikrlashga o'rgatish
406. Umum ta'lim maktablarida afsonalarni o'qitish usullari.
407. Umum ta'lim maktablarida didaktik asarlarni o'rganish usullari

Qo'qon DPIda O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi uchun BMI mavzulari banki

O'zbek tilshunosligi kafedrasining BMI mavzulari banki

1. Bola so'z boyligining ortib borishida muloqot muhitining o'rni.
2. Soha terminologiyasini mazmuniy maydon sifatida o'rganish.
3. Konnotativ ma'noning segment fonetik vositalarda ifodalanishi.
4. Ijtimoiy guruh vakillari muloqot xulqining funksional xususiyatlari.
5. Tilda predmetlik va belgi-xususiyat ma'nolarining ifodalanishi.
6. Toponimik indikatorlarning ma'no va vazifaviy turlari.
7. O'zbek tilida hurmat nutqining leksik-semantik va sintaktik-stilistik usullarda ifodalanishi.
8. Milliy istiqloq g'oyasi va ona tili ta'limi
9. Ona tili tizimidagi zamonaviy va axborot texnologiyalari.
10. Ona tili ta'limi jarayonida o'quvchilarning huquqiy madaniyatini shakllantirish usullari
11. Ona tili ta'limi jarayonida o'quvchilarning ekologik madaniyatini shakllantirish usullari
12. Kasb-hunar kollejlari talabalarini davlat tilida ish yuritishga o'qitish usullari
13. Ona tili ta'limi mazmuni va metodlarini yangi pedagogik texnologik darajasida takomillashtirish.
14. Ijodiy fikrlash ko'nikmasini shakllantirishda lug'atlar bilan ishlash.
15. Ona tili darslarida ommaviy axborot vositalari materiallaridan foydalanish.
16. Modal so'zlar mavzusini o'rgatish usullari.
17. Kasb-hunar kollejlari Interfaol metodlarga asoslangan ta'lim jarayonida shaxs, qurol- vosita va

metod munosabatlari.

18. Nutq madaniyatini hisakllantirish tizimi. (Umumta'lim, KHK, AL va oluy ta'lim yo'nalishlari misolida)

19. O'zbek tilida biblioni mlarning nomlanish asoslari.

20. Hozirgi o'zbek tilida boshqaruv va uning turlarini umumta'lim maktab o'quvchilari va AL talabalariga o'rgatish.

21. Hozirgi o'zbek tilida so'roq gaplar.

22. O'zbek tilida antroponimlarning yasalishi.

23. O'zbek ismlarining lug'aviy-ma'noviy xususiyatlari.

24. O'zbek tilida qo'shma toponimlar.

25. O'zbek tilining dialektal va kasb-hunar leksikasi.

26. O'zbek tili o'quv lug'atlarini yangilash omillari.

27. Ideografik lug'atning lug'atshunoslikdagi o'rni.

28. Harakat va holatni ifodalovchi mazmuniy maydonlar va ularning o'quv ideorafik lug'atda berilishi.

29. O'zbek tilida so'z va uning valentligi.

30. Ot leksemalarning lisoniy tasnifda tutgan o'rni (ma'noviy tasnif).

31. O'zga gap va qo'shma gap munosabati

32. Sheva sharoitida to'g'ri yozishga o'rgatish.

33. Ona tili darslarida tarbiyaviy tadbirlarni tashkil qilish usullari (AL misolida).

34. Standartlashtirilgan dars va pedagogik texnologiyalar.

35. Ona tilidan o'tkaziladigan bayonlar va ularning turlarini o'tish.

36. O'zbek tilida ot sinonimlarning semantik xususiyatlari.

37. O'zbek tilida sifat va ravish sinonimlarning semantik xususiyatlari.

38. O'zbek tilida fe'l sinonimlarning semantik xususiyatlari.

39. O'zbek tilida sifat antonimlarning semantik xususiyatlari.

40. O'zbek tilida antonim so'zlarning so'z turkumlariga munosabati.

41. O'zbek tilida omonim so'zlarning so'z turkumlariga munosabati.

42. "Soz birikmasi" va "Iboralar" mavzularini o'tishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish.

43. So'z birikmalari va qo'shma so'zlar.

44. Leksikologiya bo'limini yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanib o'tish. (KHKlari misolida)

45. Fe'lning xoslangan shakllarini yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanib o'tish.

46. Diktantni baholash mezonlari va xatolar ustida ishlash yo'llari.

47. Ona tili darslarida "Ikkinchi darajali bo'laklar" mavzusini o'tishda lisoniy mashq va topshiriqlardan foydalanish (8-sinf ona tili darsligi asosida)

48. 9-sinf ona tili darslarida "Murakkab qo'shma gap" mavzusini interfaol metodlar orqali o'tish usullari.

49. Ona tili darslarida gap bo'laklari bilan aloqaga kirishmaydigan "bo'laklar" mavzusini yangi texnologiyalar asosida o'tish. (AL misolida)

50. KHK ona tili darslarida xalq maqollari bilan ishlash yo'llari.

51. Ona tilidan takrorlash darslarini tashkil qilish va o'tkazish yo'llari.

52. Ona tili darslarida o'quvchilarga imlo qoidalarini o'rgatib borish yo'llari.

53. Maktab ona tili ta'limida "Morfologiya" bo'limini sathlararo bog'lanishda o'rgatish yo'llari.

54. KHK talabalariga to'g'ri nutq tuzish ko'nikmalarini rivojlantirishda nutqiy usullarga doir bilimlar berish.

55. Puntuatsiya bo'limiga doir bilimlar berishda hadislardan foydalanish.

56. Ijodiy va mustaqil fikrlashga yo'naltirishda qo'shma gap mavzusiga doir bilimlar berish.

57. So'z ma'no lariga oid bilimlar berishda o'quvchilarning ijodiy va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish.

58. Ot leksemalarning lisoniy tasnifda tutgan o'rni.

59. O'zbek tilining ot va ravish leksemalarida vaqt semantikasi.
60. Umumta'lim maktablarining VIII sinf darslarida "Qo'shma gap va uning turlari" mavzusini o'qitish usullari.
61. AL ona tili darslarida "Sifat so'z turkumi" ni o'qitish usullari.
62. "Ona tili ta'limi jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning ilmiy-ijodiy hamkorligi".
63. Badiiy tasvir vositalarining lingvistik asoslari (Tog'ay Murod ijodi misolida)
64. KHK ona tili darslarida arabcha lug'aviy o'zlashmalarni o'qitish usullari.

O'zbek adabiyoti kafedresi BMI mavzulari

- 1.P. Qodirov ijodi uning «Yulduzli tunlar» romanini, U. Xoshimov va uning («Bahor qaytmaydi») qissasini kasb-hunar kollejlarda urganeish
- 2.Ulugbek Hamdam ijodida davr ruhining aks ettirilishi
- 3.Zulfiya ijodida hijron va sadoqat mavzusi
- 4.A. Muxtor kissalarida obrazlar tizimi
- 5.U. Xoshimov ijodi va uni maktabda organish
- 6.Istiklol davri she'riyatida bosh kaxramon muammosi
- 7.Shoir shaxsiyati va she'riyat (Rauf Parfi ijodi misolida)
- 8.Rauf Parfi ijodida ramziy obrazlilik
- 9.Mustakillik davri she'riyatida Vatan mavzusi va milliy goya ifodasi (M. Yusuf ijodi misolida)
- 10.Milliy uzlikni anglash va Sh. Raxmon ijodi
- 11.Avesto – nodir adabiy obida
- 12.Navoiy asarlari badiiyatini maktabda urgatish metodikasi
- 13.Navoiy va Bobur
- 14.Shark mumtoz adabiyotida sayyor syujetlar
- 15.Ogaxiy lirikasining badiiy xususiyatlari va uni maktabda urgatish usullari
- 16.A. Kaxxorning obraz yaratish maxorati ("Sarob" romani misolida)
- 17.Badiiylik – mahorat darajasini ko'rsatuvchi meyor.
- 18.Shukur Xolmirzayevning xarakter yaratish mahorati
- 19.Oybek mahorati.
- 20.«Kecha va kunduz» romanida zamonaviy tafakkur in'ikosi
- 21.O'zbek aruzshunosligiga Chustiyning qo'shgan hissasi
- 22.Pahlavon Mahmud ijodi va uni uni akademik litseylarda o'rgatish
- 23.S.Saroyining "Guliston bit-turkiy" asari va uni akademik litseylarda o'rgatish
- 24.Umumta'lim maktablarida adabiyot darsi orqali o'quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash (O' Hoshimov ijodi misolida)
- 25.So'fi Olloyor ijodi va uni akademik litseylarning ikkinchi bosqichida o'rganish uslubiyoti
- 26.Cho'lpon lirikasining o'rganish orqali o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash
- 27.O'quvchilarga portret va peyzaj yaratish mahoratini o'rgatish uslubiyoti(A.Qodiriy., H.Olimjon ijodi misolida)
- 28.Zavqiy hajviyoti va uni akademik litseylarning ikkinchi bosqichida o'rganish uslubiyoti
- 29.Adabiyot darslari orqali o'quvchilarni milliy g'oya ruhida tarbiyalash
- 30.Mustaqillik davri adabiyotida komil inson obrazining aks ettirilishi
- 31.Sayid Ahmadning istiqloq davri hikoyachiligi va uni akademik litseylarning uchinchi bosqichida o'rganish uslubiyoti ("Qorako'z Majnun" hikoyasi misolida).
- 32.Tohir Malikning "Shaytanat" qissasi va uni akademik litseylarning uchinchi bosqichida o'rganish uslubiyoti.
- 33.Erkin A'zam ijodi va uni akademik litseylarda o'rgatish usullari
- 34.Umumta'lim maktablarida hikoya janrini o'rgatish orqali milliy qadriyatlarni o'rgatish uslubiyoti
- 35.Najmiddin Kubro she'riyati.
- 36.Sh.Xolmirzayev hikoyalarida zamon va inson munosabatining badiiy aksi.
- 37.Yangi o'zbek adabiyotida xarakter yaratish muammosi
- 38.S.Sayyid she'riyatining badiiy xususiyatlari.

39. Atoiy g'azallarining vazn xususiyatlari va ularni maktabda o'rganishning ilg'or usullari
40. Lutfiy she'riyatining vazn xususiyatlari va ularni maktabda o'rganish
41. Ahmad Yassaviy ijodi va uni maktabda o'rganish
42. Alisher Navoiyning nasriy asarlaridagi she'riy parchalarni g'oyaviy –badiiy xususiyatlari
43. Uvaysiy ijodi va uni maktabda o'rganish
44. Nodira she'riyati badiiyati va uni maktabda o'rganish
45. Zavqiy she'riyati janrlari
46. O'tkir Hoshimovning "Tushda kechgan umrlar" romanida badiiy tasvir ko'lami.
47. Oybek ijodida Navoiy siymosi
48. O. Yoqubov ijodini kasb-hunar kollejlari o'rganish
49. "Sadoyi Farg'ona" "Sadoyi Turkiston" gazetalarida jadidchilik g'oyalari ifodalanishi
50. "Tazkirai Qayumiy" asari Qo'qon adabiy muhiti haqidagi manba
51. Mashrab ijodida xalq maqollarining o'rni
52. O'zbek xalq she'rli ertaklarida uzuk timsoli
53. Navoiy va Ogahiy debochalari
54. Navoiy she'riyatida an'anaviy obrazlar tasnifi
55. Hozirgi bolalar she'riyatining o'ziga xos xususiyatlari
56. O'. Hoshimov ijodida ayol obrazi
57. X. Davron she'riyati
58. O'zbek mumtoz she'riyatida talmeh va tazod sanati uni maktabda o'rganish
59. O'zbek mumtoz she'riyatida tashbeh va tasil
60. O'zbek mumtoz she'riyatida husni ta'lil va kitobat sanati
61. Hozirgi o'zbek hikoyachiligining o'ziga xos xosligi
62. Xalq dostonlari va ularni maktabda o'qitish usullari
63. O'quvchilarni savol-topshiriqlar ustida ishlashga o'rganish usullari
64. O'zbek adabiyotida noma janri va uni adabiy talimda o'rganishning ilg'or usullari

Adabiyotlar ro'yxati

1. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: O'zbekiston, 1997.
2. Ne'matov H. Lingvistik tadqiqot metodikasi, metodologiyasi va metodlari. – Buxoro, 2006.
3. Nurmonov A. Lingvistik tadqiqot metodologiyasi va metodlari. – Toshkent: Akademnashr, 2010.
4. Oliy ta'lim. Meyoriy-huquqiy va uslubiy hujjatlar to'plami. Toshkent: Istiqlol, 2004.
5. Rahmatullayev Sh. Ilmiy ish olib borish asoslari. – Toshkent, 1988.
6. Umumiy o'rta ta'lim davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlari. «Ta'lim taraqqiyoti» axborotnomasi, 1999, 1-maxsus son.
7. Yoqubov I. Ilmiy tadqiqot asoslari. – Urgench, 1995. .
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2001-yil 16-avgustdagi 343-raqamli «Oliy ta'lim davlat ta'lim standartlari. Asosiy qoidalar» qarori.
9. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.1-12 jildlar. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2000-2006.
10. O'zbek tilining izohli lug'ati. – Toshkent: O'zbekiston, 2006.

MUNDARIJA

Bitiruv malakaviy ishi va unga qo'yiladigan talablar.....	3
Bitiruv malakaviy ishini bajarishga rahbarlik qilish.....	4
Bitiruv malakaviy ishining bajarilishi.....	6
Bitiruv malakaviy ishini himoya etish.....	6
Bitiruv malakaviy ishi va uning mazmuni.....	8
Adabiyotlar bilan ishlash.....	10
Bitiruv malakaviy ishining tarkibiy qismi.....	15
Mavzuning amaliyotga tatbiqi.....	18
Bitiruv malakaviy ishida qisqartmalar.....	21
Bitiruv malakaviy ishini xulosalash.....	22
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati tuzish.....	26
Foydalanilgan adabiyotlarning tuzilish namunalari.....	29
Ilmiy tadqiqot va uning turlari.....	31
Kurs ishi va unga qo'yiladigan talablar.....	36
Ilovalar.....	42
Tilshunoslik terminlarining o'zbekcha-inglizcha-ruscha lug'ati	54
Nizomiy nomidagi TDPU o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi bo'yicha BMI mavzulari banki.....	78
Jizzax DPI o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi bo'yicha BMI mavzulari banki.....	87
Qo'qon DPI o'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi uchun BMI mavzulari banki.....	95

Adadi 150. Hajmi 6,25 b/t.

Nizomiy nomidagi TDPU Rizografida nashr qilindi.

